

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse eelnõu osas, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks seletuskirja Lisa 1

Kooskõlastustabel

	Märkuse esitaja/ märkuse sisu	Märkusega arvestamine /mittearvestamine
Justiitsministeerium		
Käesolevaga edastan Justiitsministeeriumi seisukoha Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu COM(2022) 209 kohta (edaspidi ka CSAM määrus, algatus või eelnõu), millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks.		
1.	Määruse eelnõu võiks sätestada Euroopa Komisjoni kohustuse töötada välja konkreetse riskihindamismetoodika artiklis 3(1) nimetatud kohustuse täitmiseks. Kuigi art 3(2) nimetab erinevaid elemente, mida riskihinnangu raames tuleb analüüsida, võivad platvormid väga erinevalt tõlgendada seda, millisel viisil ja ulatuses tuleks antud elemente riskihinnangu raames analüüsida. Seejuures platvormide kompetents, ressursid ja valmisolek vastavaid riske analüüsida erinevad mastaapselt. Seetõttu, tagamaks artikli 3 tõhusus ja selle ühetaoline tõlgendamine, võiksime teha töörihma tasandil ettepaneku kehtestada algatuses Komisjonile kohustus teha platvormidele kättesaadavaks konkreetne riskihindamismetoodika.	Teadmiseks võetud Tegemist ei ole käesoleva määruse raames põhimõttelise märkusega ning seetõttu saame edastada selle ettepaneku otse Komisjonile, mitte esitada seda valitsuse ettepanekuna.
2.	Eelnõu artiklis 4(3) kirjeldatud kohustus kehtestada usaldusväärsed meetmed vanuse tuvastamiseks tähendab eelduslikult seda, et isiku enda kinnitus selle kohta, et ta on täisealine ei ole piisav. See omakorda tähendaks, et algatuse tulemusel ei saa üldjuhul enam pakkuda selliseid kommentaariume, jututubasid jm veebipõhiseid suhtluskeskkondi, mis oleksid anonüümsed ega vajaks isiku tuvastamist. See võib olla põhjendatud, kuna paljud probleemsed juhtumid just sellistes anonüümsetes keskkondades toimuvadki, aga kuna tegemist on siiski ulatusliku sekkumisega nii ettevõtlusvabadusse (teenusemudeli kujundamisesse) kui ka eraelu puutumatuse õigusesse (eriti isikuandmete kaitse perspektiivist), siis markeerime, et seda lahendust tuleks läbirääkimiste käigus veel kriitiliselt hinnata. Samas tasuks silmas pidada, et eraldiseisvat õigust anonüümsusele üldjuhul pole. Ei ole ka (absoluutset) õigust kasutada digiteenuseid anonüümselt, kuigi see on olnud pikalt nõ tavaks või võimaluseks. Isikuandmete kaitse ja anonüümsusega seoses on ELK hiljuti teinud huvitava eelotsuse asjas C-817/19, milles kinnitati, et PNR direktiiv on põhimõtteliselt kooskõlas ELPÕH artikliga 7 (era- ja pereelu puutumatuse) ja 8 (isikuandmete kaitse), öeldes, et isik ei pea saama lennata anonüümselt. Tegemist on küsimusega, mille piirid on kohtupraktika kaudu alles selgumisel. On selge, et kohustus isikut tuvastada on seotud isiku õigusega eraelu puutumatusele, kitsamalt privaatsusele ja isikuandmete kaitsele. Suuresti on isik teada, kui ta teostab oma väljendus- ja teabevabadust, eriti väljaspool interneti keskkonda ning sel juhul ei ole isiku tuvastamine küsimuseks. Isik võib soovida jääda anonüümseks, aga teiste isikute õiguste kaitseks võib olla isiku tuvastamine vajalik ja	Arvestatud (VV seisukoht 5.14)

<p>õigustatud. Näiteks ei saaks me öelda, et grafitikunstnik peab saama jääda anonüümseks, isegi siis, kui ta on tekitanud kellegi varale kahju. Sellisel juhul ei oleks kahju saanud isikul võimalik teostada oma õigust kaitsta oma õigusi ehk õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Samuti ei pea me eraelu lubamatuks piiranguks seda, kui laste tervise ja huvide kaitseks kehtestatakse vanusepiirang ning ööklubisse sisenemisel või alkoholi ostmisel kontrollitakse isikute vanust – isegi siis, kui kontrollitakse isikut, kelle vanus ületab seadusega sätestatud vanusepiiri teenuse või kauba tarbimiseks.</p> <p>Võib nõustuda, et vanuse usaldusväärne tuvastamine riivab kasutajate õigust eraelu puutumatusele, aga selline piirang võib olla demokraatlikus ühiskonnas vajalik. Sellise piirangu legitiimseks eesmärgiks oleks antud õigusakti kontekstis lapse õiguste kaitse – iseäranis lapse kaitse seksuaalse kuritarvitamise eest – mida peetakse ka Eestis väga oluliseks (vt KRPOL 2030, VEKO, STAK 2020-2030¹). Võiksime toetada usaldusväärseid meetmeid vanuse tuvastamiseks, mille puhul võib isik esineda pseudonüümi kaudu teiste kasutajatega suhtlemisel, sest art 4(3) eesmärk on teatud lapsi eemale hoida teenustest, (kui isikutevaheliste kommunikatsiooni teenuste osutaja on tuvastanud riski, et tema pakutud teenust võidakse kuritarvitada laste ahvatlemiseks), mitte ei soovita tagada, et isikud esineksid omaenda nime all. Selline meede lubaks kasutajatele teatud eraelukaitset, kuid kindlustaks ka selle, et teenuste kasutamisel, mille puhul on tuvastatud laste ahvatlemise risk, ei oleks võimalik sellist rikkumist sooritada anonüümsetelt ehk selliselt, et õiguskaitseorganitel ei oleks võimalik kahtlustatavat tuvastada. Nõustume, et siin tuleb arvesse võtta, millised tehnoloogilised võimalused on olemas ja millised probleemid võivad nendest tulenevalt tõusetuda.</p> <p>GDPRist tulenev vaikimisi andmekaitse põhimõte ei tähenda seda, et tuleb ära hoida ka sellist isikuandmete töötlemist, mis on vajalik teiste isikute kaitseks. Seega me ei näe määruse eelnõus ilmtingimata vastandumist vaikimisi andmekaitse põhimõttega, kuid nimetatud põhimõtet tuleb kindlasti arvesse võtta.</p> <p><u>Kokkuvõtvalt võiks kaaluda seisukoha lisamist järgmises sõnastuses:</u></p> <p>Eesti toetab määruse eelnõus kirjeldatud kohustust isikutevahelise side teenuse pakkujatele, kehtestada teenuste lapskasutajate usaldusväärseks tuvastamiseks vajalikud vanuse kontrollimise ja hindamise meetmed, kuid samas peame oluliseks meetmetega kaasnevate negatiivsete kõrvalmõjude viimist miinimumini. Alternatiivselt võime toetada pseudonüümide kasutamist.</p>	
--	--

¹ 12.11.2020 Riigikogu poolt vastu võetud strateegia „Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030“, mis määratleb olulise prioriteedina võitlust laste vastu suunatud vägivallega (ehk KRPOL 2030: <https://www.riigiteataja.ee/akt/313112020006>);

21.07.2021 Valitsuse poolt kinnitatud strateegia „Vägivalla ennetamise kokkulepe aastateks 2021-2025“, mis annab siseriiklikud suunised vägivallaennetusele, sh seksuaalvägivalla vastaseks võitluseks ja ennetuseks, vägivallaennetuseks digimaailmas ja ohvrisõbralikuks menetluseks (ehk VEKO: <https://www.just.ee/kuritegevus-ja-selle-ennetus/vagivallaennetuse-kokkulepe>);

03.06.2021 Valitsuse poolt kinnitatud strateegiast „Siseturvalisuse arengukava 2020-2030, mis annab suunised vägivalla vähendamiseks, sh internetikeskkonnas, vägivallaohvritele tervikliku abi tagamiseks ning vägivalla kordumise tõkestamiseks (ehk STAK 2020-2030: <https://www.siseministeerium.ee/stak2030>).

3.	<p>Määruse eelnõu artiklis 7 ja järgnevad kirjeldatud laste seksuaalse kuritarvitamise tuvastamiskohustus on intensiivne eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse riive. Arvestades, et filtreerimisalgoritmide võimekus eristada laste seksuaalse kuritarvitamisega seonduvat materjali või kommunikatsiooni muust sisust on täna ja ka lähitulevikus piiratud, siis välja pakutud lahendus vältimatult tähendab, et tuvastamiskohustuse täitmise raames pääsetakse ligi ja paljudel juhtudel töödeldakse ka sellist isikutevahelist kommunikatsiooni või sisu, mis ei sisalda laste seksuaalse kuritarvitamisega seonduvat materjali. Selle valguses on positiivne, et art 7(4)(b) kohaselt tuleb hinnata ka teisi mõjusid põhiõigustele. Oluline on aga läbirääkimiste käigus hinnata, mida tähendab „olulisel määral“ (<i>appreciable extent</i>)² art 7(6) mõttes, ning tagada, et artiklis 7 ja järgnevad nimetatud kohustused oleks võimalik kehtestada üksnes eriti probleemsete juhtumite puhuks</p>	<p>Võetud teadmiseks</p> <p>Tegemist ei ole käesoleva määruse raames põhimõttelise märkusega ning seetõttu saame edastada selle ettepaneku edastada otse Komisjonile, mitte esitada seda valitsuse ettepanekuna.</p>
4.	<p>Määrus ei lahenda küsimust sellest, kuidas tuleks tuvastamiskohustust teostada kommunikatsiooniteenuste puhul, kus kasutatakse otspunktkrüpteerimist. Põhjenduspunkt 26 viitab, et teenusepakkujad saavad endiselt kasutada otspunktkrüpteerimist. Aga täiesti ebaselgeks jääb see, et kuidas üldse põhimõtteliselt oleks võimalik täita tuvastamiskohustust, kui kogu kommunikatsioon on otspunktkrüpteeritud ilma igasuguse ligipääsuvõtmeta. Kindlasti tuleks seda läbirääkimiste käigus põhjalikult käsitleda ning ilmselt võiks algatuses vähemalt mingil põhimõttelisel kujul selgitada, kuidas saab kohustuste täitmine toimida juhul, kui kommunikatsiooniteenuses kasutatakse ligipääsuvõtmeta otspunktkrüpteerimise tehnoloogiat.</p> <p>Ühtlasi on oluline märkida, et kohustust sisu aktiivselt oma platvormilt või sõnumirakendusest ennetavalt tuvastada (sh krüpteeritud keskkondadelt) tuleb teenusepakkujal täita ka siis, kui sama sisu varasemalt tuvastatud ei ole, mistõttu võib see minna vastuollu üldise jälgimiskohustuse kehtestamise keeluga³. Probleemaatilisena näeme seda eelkõige laste ahvatlemise (<i>grooming</i>) ennetava tuvastamise kontekstis, mis võib tuua kaasa isikutevaheliste sõnumite (sisu) pideva automaatse skaneerimise kohustuse. Võttes näiteks arvesse, et <i>grooming</i> toimub peamiselt üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste kaudu ning selline ahvatlemine võib toimuda episoodiliselt, väga pikaajaliselt (kestes mitmeid kuid kui mitte aastaid) ning koosneda koosseisu täitmiseks mitmest nn üksikust osateost, siis võib tähendada sellise kohustuse täitmine praktikas väga suures ulatuses üldkasutatavate sideteenuste massilist jälgimist ja salvestamist, minnes vastuollu Euroopa põhiõiguste harta ning senise EK praktikaga (väljudes nn lubatud sihitud jälgimise piiridest) ning tõstatades jälgimise raames saadud info edasise kasutamise kriminaalmenetluses (tõendite lubatavuse küsimused).</p>	<p>Arvestatud (VV seisukoht 5.11)</p> <p>Otpunktkrüpteerimise küsimuse osas saame esitada täiendavad küsimused Euroopa Komisjonile.</p>

² Põhjenduspunkti 21 kohaselt tähendab olulisel määral rohkem kui üksikutel ja suhteliselt harvadel juhtudel.

³ Vt nt C-18/18, Glawischnig-Piesczek; C-494/15, Tommy Hilfiger, p 34; C-324/09, L'Oréal, p 141; C-70/10, Scarlet Extended; C-360/10, Belgische Vereniging; C-484/14, Mc Fadden; jt

5.	<p>Tuvastamiskorralduste (detection orders), aga ka eemaldamiskorralduste (removal orders) ja blokeerimiskorralduste (blocking orders) kontekstis valmistab meile muret kohtute töökoormuse eeldatav kasv.</p> <p>Määruse eelnõu 2. jaos antakse koordineerivatele asutustele, kes on saanud riskihindamise kaudu või muul viisil tõendeid märkimisväärse riski kohta, et konkreetset veebimajutusteenust või isikutevahelise side teenust kuritarvitatakse laste seksuaalseks väärkohtlemiseks internetis, õigus taotleda, et pädev õigusasutus või sõltumatu haldusasutus annaks korralduse, mis kohustab asjaomast teenuseosutajat tuvastama selle teenuse puhul asjaomast liiki internetis toimuva laste seksuaalse väärkohtlemise (artiklid 7 ja 8).</p> <p>4. jaos antakse koordineerivatele asutustele õigus taotleda, et pädev õigusasutus või sõltumatu haldusasutus annaks korralduse, mis kohustab veebimajutusteenuse pakkujat eemaldama laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali oma teenustest või tõkestama sellele juurdepääsu kõigis liikmesriikides; samuti sätestatakse nõuded, millele korraldus peab vastama (artikkel 14).</p> <p>5. jaos antakse koordineerivatele asutustele õigus taotleda, et pädev õigusasutus või sõltumatu haldusasutus annaks korralduse, mis kohustab internetiühenduse teenuste osutajat tõkestama juurdepääsu internetiaadressidele, kus asuvad konkreetset laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavad materjalid, mida pole mõistlikult võimalik algallikast eemaldada (artiklid 16 ja 17).</p> <p>Ühelt poolt on kindlasti oluline tagada määrusega teenuseosutajatele pandud kohustuste jõustamine, teisalt leiame, et Eesti kohtutel ei ole tänase kohtunike arvuga võimekust tõhusalt täita määruse artiklites 7-8, 14 ja 16-17 pandud kohustusi. Kõnesolevad kohustused ei ole pelk formaalsus, vaid eeldavad kohtutelt suuremahulist sisulist tööd.</p> <p>Näiteks tuvastamiskorralduste osas sätestab määruse art 7 lg 3, et koordineeriv asutus esitab pädevale õigusasutusele või sõltumatule haldusasutusele tuvastamiskorralduse taotluse, millele lisab teenuseosutaja rakenduskava ning EL keskuse ja andmekaitseasutuse arvamused. Tuvastamiskorralduste andmist käsitlevad määruse põhjenduspunktid 22-24 selgitavad, et pädev õigusasutus peab muuhulgas <i>igal üksikjuhul eraldi objektiivselt ja hoolikalt hindama, tuvastama ja kaaluma mitte üksnes tõenäosust, et teenust kuritarvitatakse asjaomast liiki internetis toimuvaks laste seksuaalseks väärkasutamiseks, ja sellise kuritarvitamise võimalike tagajärgede raskust, vaid ka muudele mõjutatud osalistele tekkivate negatiivsete tagajärgede tõenäosust ja raskust. Ülemäärase koormuse vältimiseks tuleks hindamisel arvesse võtta ka asjaomase teenuseosutaja rahalist ja tehnoloogilist suutlikkust ja suurust. /.../ Tuleks veenduda, et tuvastamiskorraldus on sihipärane ja täpne, et kirjeldatud negatiivsed tagajärjed mõjutatud osalistele ei läheks kaugemale sellest, mis on rangelt vajalik tuvastatud märkimisväärse riski tulemuslikuks maandamiseks.</i> Ühtlasi sätestab määruse artikkel 8 lg 1 p g), et tuvastamiskorraldus peab muuhulgas sisaldama piisava lt</p>	Arvestatud (VV mõjude analüüs 4.2)
----	--	------------------------------------

	<p>üksikasjalikku põhjendust, milles selgitatakse, miks tuvastamiskorraldus on antud.</p> <p>Nimetatud ülesandeid võib pädeva õigusasutuse asemel täita ka sõltumatu haldusasutus. See ei tundu esmapilgul sugugi lihtsam lahendus, sest määruse kohaselt peab see olema erinev asutus riiklikust koordineerivast asutusest, samas peaks asutuste sisuline kompetents olema üsna ühetaoline, et kõiki nimetatud ülesandeid täita.</p> <p><u>Palume seisukoha lisamist järgmises sõnastuses:</u></p> <p>Toetame määrusega teenuseosutajatele pandud kohustuste tõhusat tagamist tuvastamis-, eemaldamis- ja blokeerimiskorralduste näol, kuid leiame, et liikmesriikidele peab jääma piisav paindlikkus nimetatud korralduste andmiseks sobiliku asutuse üle otsustamisel.</p>	
6.	<p>Ebaselgeks jääb ka, kuidas toimub loodava EL keskuse, koordineerivate siseriiklike asutuste, järelevalveasutuste (nt AKI), teenusepakkujate, teenuse kasutaja, ohvri, uurimisasutuste ja õiguskaitseasutuste jt seotud isikute vaheline suhtlus ning operatiivinfo liikumine, sealjuures võttes arvesse erisusi liikmesriikide kriminaalmenetlustes. Näiteks juhul kui avastamiskorralduse täitmise teel teenusepakkuja tuvastab võimaliku rikkuva sisu, siis lisaks EL keskuse teavitamisele, millised on teenusepakkuja järgnevad sammud võimalikust kuriteost teavitamisel ning kuidas tagada, et edasiste sammudega ei kahjustataks kriminaalmenetluse kulgu (sh tõendite küsimus, menetlusosaliste õiguste tagamine jne). Juhul kui liikmesriigi õiguskaitseasutus peab koheselt vajalikuks alustada kriminaalmenetlust, aga samal ajal EL keskus hindab sisu „korrektseks“ (või vastupidi), siis tekitab segadust millest (sh kelle korraldustest) peab lähtuma teenusepakkuja andmete edasisel säilitamisel, kasutaja teavitamisel jne. Eelnõu art 12 lg 2 kohaselt tuleb kasutajat materjali piiramisest teavitada koheselt juhul kui EL hindab teabe mitteasjakohaseks või siis kolme kuu möödumisel kui EL keskus ei ole selle aja jooksul teavitamist ära keelanud. Seda siis kumb tingimus saabub varem. Mistõttu võib tekkida praktikas olukord, kus EL keskuse poolt ei keelata kasutaja teavitamist, kuid teavitamisest keelamist peab oluliseks liikmesriigi vastav pädev asutus, või vastupidi – EL keskus keelab teavitamise, aga siseriikliku menetluse käigus kasutajat juba teavitatakse. Leiame, et algatus peab olema selge, konkreetne ega tohi ülemääraselt sekkuda liikmesriikide kriminaalmenetlusse. <u>Võiks kaaluda seisukoha lisamist järgmises sõnastuses:</u></p> <p>On oluline tagada, et kasutajate, teenusepakkujate, ohvrite, õiguskaitse- ja järelevalveasutuste ning teiste määrusest mõjutatud osapoolte õigused, kohustused, omavaheline suhtlus jms on piisavalt määratletud, õigusselge, proportsionaalne, ning liikmesriikide menetluslike erisustega arvestav.</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.8 ja 5.15)
7.	<p>Selgitamist vajaks ka see, kuidas käesolev algatus mõjutab juba liikmesriikide olemasolevaid võimalusi ning pädevate asutuste õigust anda korraldusi ebaseadusliku sisu eemaldamiseks, samuti ka sellise</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.15)

	<p>sisu säilitamiseks. Kui hetkel on uurimisasustustel suhteliselt laiad volitused (muuhulgas korrakaitseorganina) anda korraldus õigusrikkumise lõpetamiseks ning ohu kõrvaldamiseks, siis määruse algatus sätestab alati kas kohtu või muu sõltumatu haldusorgani loa nõude. Leiame, et algatus ei tohiks raskendada rikkumiste lõpetamist või ohu kõrvaldamist (sh pikendada rikkumise kestvust).</p>	
8.	<p>Siseriiklik koordineeriv asutus. Algatuse artikli 25 kohaselt luuakse liikmesriikides koordineerivad asutused (<i>coordinating authority</i>), mille peamised nõuded ja pädevused kajastuvad määruse artiklites 25-32. Siseriiklikule koordineerivale asutusele on määrusega antud väga lai pädevus, mh teenuseosutajate riskiaruannete ja leevendusmeetmete piisavuse hindamine, taotluste esitamine õigusasutusele jms, aga ühtlasi nähakse neile ette ka teatud uurimisvolitused (art 27 - <i>investigatory powers</i>). Vajaks täpsustamist, missuguse uurimisega oleks tegemist ning, kas ja kuidas teevad koordineerivad asutused koostööd järelevalveasutustega, korrakaitseorganitega ja uurimisasutustega kriminaalmenetluse mõttes. Artikkel 26 lõike 2 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et koordineerivad asutused vastavad järgmistele tingimustele: <i>a) on õiguslikult ja talitluslikult sõltumatud mis tahes muust avaliku sektori asutusest; b) nende staatus võimaldab neil käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmisel tegutseda objektiivselt ja erapooletult; c) on vabad mis tahes otsesest või kaudsest välisest mõjust; d) ei küsi ega võta vastu juhiseid üheltki teiselt avaliku sektori asutusest ega eraõiguslikult isikult; e) neile ei anta laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamise või selle vastu võitlemisega seotud muid ülesandeid kui käesolevast määrusest tulenevad ülesanded.</i></p> <p>Eesti kontekstis tähendaks art 26 lg 2 tingimustele vastamine ilmselt uue asutuse loomist. Ent isegi kui jätta kõrvale uue asutuse loomise keerukus ja kulukus, jääb ikkagi alles küsimus sellest, kuhu paigutuks uus asutus Eesti süsteemis ning kuidas vältida tegevuste, pädevuste ja ülesannete dubleerimist ning vastandumist PPAGA. Uue asutuse loomine väljaspool tänast sotsiaalministeeriumi ja siseministeeriumi haldusala ei oleks tõhus ega mõistlik. Oleme seisukohal, et koordineerivat asutust käsitlevad artiklid peaksid läbirääkimiste käigus muutuma selliselt, et siseriikliku koordineeriva asutuse rolli saaks Eestis täita PPA.</p>	<p>Arvestatud (VV seisukoht 5.6)</p>
9.	<p>Karistuste teemal on määruse eelnõu Artikli 35 sõnastus praegusel kujul küll enam-vähem sobilik, kuid toob ilmselt kaasa siiski vajaduse väärtegade sanktsioonimäärade muutmiseks KarS üldosas. Siiski tuleks taotleda seda, et eelnõu menetluse käigus ei rõhutataks karistuse haldusõiguslikku iseloomu. Euroopa Liidu õiguses ei ole kunagi halduskaristuse mõistet sisustatud, selles kontekstis tuntakse üksnes kriminaalõiguslikke ja mitte-kriminaalõiguslikke karistusi. Seejuures viimaste korral, kui õigusakt ei viita sanktsiooni liigile, on</p>	<p>Arvestatud (VV seisukoht 5.17)</p>

	<p>liikmesriigil diskretsioon neid mistahes menetluses kohaldada.⁴ Seega oleme vastu, et viidatakse halduskaristuse (<i>administrative penalties</i>) mõistele. EL õiguses ei ole ühtset arusaama, mida see mõiste tähendab. Liikmesriigil peab jääma maksimaalne paindlikkus, et kasutada enda õigussüsteemis kõige sobivamat sanktsioonisüsteemi ja -liiki. Täiendavalt tuleks kaaluda seda, et sätestada karistused üksnes teatud raskemate rikkumiste eest. Liikmesriikidele peaks jääma paindlikkus sanktsioneerida vaid teatud raskemaid rikkumisi (<i>ultima ratio</i> põhimõte), s.t et iga rikkumine ei pea olema kohustuslikus korras karistatav. Sanktsioonid tuleks vajadusel ette näha üksnes raskematele rikkumistele ning tagades maksimaalse paindlikkuse sanktsioonimäära, -liigi ja menetluse osas.</p> <p><u>Palume seisukoha lisamist järgmises sõnastuses:</u></p> <p>Peame oluliseks, et määruse eelnõu menetluse käigus ei rõhutataks karistuse haldusõiguslikku iseloomu. Sanktsioonid tuleks ette näha üksnes raskematele rikkumistele ning tagada maksimaalne paindlikkus sanktsioonimäära, -liigi ja menetluse osas.</p>	
10.	<p>Toetame eraldiseisva Euroopa Liidu laste seksuaalse väärkohtlemise vastase keskuse loomist, kui see toimub olemasolevate ressursside optimeerimisega. Eraldi EL keskus tagaks paremini valdkonna prioritseerimise, töö tõhususe ja sõltumatuse, mis on olulised muuhulgas ohvrite kaitsel, et neid kujutavad internetis liikuvad seksuaalse väärkohtlemise materjalid saavad veebist eemaldatud. Eraldi keskuse tõhususe heaks näiteks on ka USA kadunud ja väärkohteldud laste riiklik keskus (National Centre for Missing and Exploited Children ehk NCMEC). Ka Euroopa Komisjoni mõjuanalüüsis jõuti järeldusele, et asjaomaste ülesannete täitmisega kaasnev vajadus sõltumatuse, omavahendite, nähtavuse, töötajate ja ekspertteadmiste järele oleks võimalik kõige paremini katta EL keskuse loomisega EL detsentraliseeritud asutusena. Uue asutuse loomine peaks siiski toimuma olemasolevate EL ressursside optimeerimise arvelt (teiste EL asutuste personali optimeerimine, näiteks osa spetsialistide ametikohtade liikumine Europolist uude asutusse).</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.8)
11.	<p>Mõisted (laps vs lapskasutaja). Artikli 2 punkti i) kohaselt on „laps“ alla 18-aastane füüsiline isik. Sama artikli punkti j) järgi on aga „lapskasutaja“ füüsiline isik, kes kasutab asjaomast infoühiskonna teenust ja kes on alla 17-aastane füüsiline isik. Komisjoni selgituste kohaselt (vt LEWP töörühma memo 22.06.2022) lähtuvad need mõisted erinevast vanusepiirist seetõttu, et kui üldiselt aktsepteeritud definitsiooni kohaselt on laps iga inimene, kes on noorem kui 18 aastat, siis kuriteokoosseisudes lähtutakse tihti hoopis seksuaalse enesemääramise eapiirist. Viimane on liikmesriigiti erinev, aga kõigis liikmesriikides alla 17 aasta. Komisjoni sõnul on mõistete erinevuse eesmärgiks vajaliku proportsionaalsuse saavutamine. Leiame, et isegi kui üldiselt võib olla õige, et lapskasutaja mõiste võiks määratleda</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.2)

⁴ where European Union legislation does not specifically provide any penalty for an infringement or refers for that purpose to national legislation, the choice of penalty remains within the discretion of the Member States - European Court of Justice 7.10.2010, case 382/09 (Stils Met SIA v Valsts ieņēmumu dienests), [2010] ECR I-09315, margin no 44.

	<p>lähtudes seksuaalse enesemääramise eapiirist, siis terminoloogiatöö põhimõtete kohaselt ei tohiks olla nii, et samas õigusaktis on termin, mis koosneb osaliselt sõnadest, mis on omakorda määratletud terminid, kuid mille tähendus on erinev. Ehk siis kui „laps“ on alla 18-aastane isik, siis „lapskasutaja“ peaks samuti olema kasutaja, kes on alla 18 aastane isik. Selguse huvides tuleks võimaluse korral leida sobivam termin „lapskasutaja“ mõiste tähistamiseks. Üks võimalus oleks nt „protected child user“ ehk „kaitstud lapskasutaja“.</p>	
12.	<p>Kohaldamisala – DSA ja <i>lex specialis</i>. Käesolev määrus on DSA suhtes <i>lex specialis</i>, nagu on ka TCO ning poliitilise reklaami määrus. On tervitatav, et ettepanek viitab mõistete definitsioonides mõistele, nagu need on määratletud DSAs, DMAs ja teistes infoühiskonna teenuseid reguleerivates õigusaktides. Oluline on läbirääkimiste käigus tagada erinevate õigusaktide mõistete ja sätete omavaheline kooskõla.</p>	Arvestatud (VV seisukohad 5.2 ja 5.10)
13.	<p>Mõju põhiõigustele. Komisjoni algatuses on mõju põhiõigustele hästi välja toodud. Tegemist on siin selge põhiõiguste kokkupuutega, mille puhul sõltub nende vahelise tasakaalupunkti määramine suuresti sellest, millisele põhiõigusele omistatakse suuremat väärtust. Selle algatuse eesmärk on laste seksuaalse kuritarvitamist ära hoida ja sellega võidelda. Siin on eelkõige asjakohased lapse õigus inimväärikusele (Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELPÕH) art 1), õigus isikupuutumatusse (ELPÕH art 3), piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld (ELPÕH art 4) ning lapse õigused ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja ELPÕH artikli 24 tähenduses.</p> <p>Samas on ettepanekus esitatud lapse õiguste kaitse meetmetel mõju kohaldamisalas olevate teenuste kasutajate põhiõiguste teostamisele. Siin on eelkõige asjakohased õigus privaatsusele (sealhulgas sõnumisaladus, mis on osa õigusest era- ja perekonnaelu asutamisele (ELPÕH art 10), õigus isikuandmete kaitsele (ELPÕH art 8) ja sõna- ning teabevabadus. Ühtlasi riivavad meetmed teenuste pakkuja ettevõtlusvabadust (ELPÕH art 16). Ükski nendest hartas tunnustatud õigustest ega vabadusest ei ole aga absoluutne, mistõttu võib ELPÕH art 52 lg 1 kohaselt neid piirata seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi.</p> <p>Määruses tuleb arvestada asjaoluga, et riive kasutajate privaatsusõigusele on üldjuhul kergem kui olenevalt tegemist on teenustega, mille kaudu isik teeb teavet üldsusele avalikuks ja tugevam, kui tegemist on teenustega, mida kasutatakse isikute vaheliste erasõnumite edastamiseks. Sisu eemaldamise või sellele juurdepääsu tõkestamisega seoses tuleb ka silmas pidada, et ekslikult eemaldatud sisu puhul võib riive kasutajate väljendus- ja teabevabadusele olla oluline, aga veel olulisem võib olla tuvastamata ja eemaldamata lapse seksuaalse kuritarvitamise sisu kahjulik mõju lastele ja ühiskonnale laiemalt. Seetõttu on oluline nii tehnoloogia sh algoritmide kasutamine sisu tuvastamiseks kui ka inimjärelvalve tagamine algoritmiliste süsteemide väljundi kontrolliks.</p>	Arvestatud (VV mõjude analüüs 4.4)

	Põhiõiguste kaalumisel on oluline silmas pidada ka ELPÕH art 24 lg 2, mille kohaselt „kõikides lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid“. Seda põhimõtet võib rakendada lapse õigustele suurema kaalu andmiseks. See põhimõte kehtib mh ka õigusnormide kehtestamisel.	
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium: 04.07.2022 seisukohad		
Toetame üldiselt määruse eesmärki kaitsta lapsi seksuaalse väärkohtlemise eest internetis, luues ühtse õigusraamistiku internetis toimuva laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks.		
14.	<p>Peame oluliseks läbirääkimiste käigus tagada vahendusteenuste osutajatele, internetiühenduse teenuse osutajatele ja isikutevahelise side teenuse osutajatele kehtiva regulatsiooni koherentsus, proportsionaalsus ja selgus. Vahendusteenuse osutajate vastutuse ja kohustuste osas on oluline tagada kooskõla digiteenuste määrusega (DSA), millega kehtestatakse kõigile vahendusteenuste osutajatele kohalduvad üldnormid. Eelnõu läbirääkimistel tuleb tagada, et digiteenuste määruse üldnormide ja käesolevas valdkondlikus õigusaktis sätestatud erinormide vahel ei oleks vastuolusid. Digiteenuste määrusest tulenevad majutusteenuste pakkujatele ulatuslikud hoolsuskohustused ebaseadusliku sisu tuvastamisel ning läbipaistvuskohustused kasutajate teavitamisel. Erinevad õigusaktid sätestavad samasisulisi kohustusi, mistõttu on oluline tagada, et kohustuste vahel ei oleks vastuolusid või põhjendamatu erisusi. Taolisel juhul peaksid teenusepakkujad erinevat liiki ebaseadusliku sisu käsitlemiseks võtma kasutusele erinevad mehhanismid, tehes lisakulutusi mehhanismide väljatöötamisele ning töös hoidmisele. Eelnõu artikkel 12 lõige 3 sätestab kohustuse luua kasutajatele ligipääsetav, eakohane ja kasutajasõbralik teavituse mehhanism, mis võimaldab kasutajatel teavitada võimalikest laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumitest. Samasuguse ebaseaduslikust sisust teavitamise mehhanismi loomise kohustus tuleneb ka DSA määruse artiklist 14 lõikest 1, mistõttu on ebaselge, kas teenusepakkujal on kohustus luua kaks erinevat mehhanismi, millest üks on võimalikust lapsi seksuaalselt kuritarvitavast ning teine ülejäänud sisust teavitamiseks. Dubleerivate mehhanismide loomise ning nende kaudu tulevate teavituste menetlemise kohustus on teenusepakkujale lisakoormus ja -kulu. Ühtlasi tekitavad erinevad teavituse mehhanismid teenusekasutajates ebaselgust, kuna neil pole võimalik olla kindel, kas nad on edastanud oma teavituse õigesse kohta. Samas valesse kohta teavituse tegemisel võib teavituse menetlemine viibida ega saada prioriteetsust, mis taolisele sisule muidu võiks osaks saada. DSA määruse artiklist 15 tuleneb majutusteenuse pakkujatele kohustus kasutajat teavitada tema loodud sisu nähtavuse mis tahes piiramisest. Käesoleva eelnõu artikli 12 lõike 2 kohaselt tuleb kasutajat lapsi seksuaalselt kuritarvitava materjali piiramisest teavitada üksnes juhul kui EL keskus ei ole teavitamist ära keelanud. Ühtlasi erineb kahe artikli alusel kasutajale sisu piiramisel antava informatsiooni sisu. Seega tekib teenusepakkuja l teatud liiki ebaseadusliku sisu käsitlemisel erirežiimi loomise kohustus oodata enne kasutajate teavitamist ära võimuorganite nõusolek, mis</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.10)

	<p>tekitab teenusepakkujale lisakoormust ja -kulu. DSA määruse artikli 8 lõike 1 kohaselt on kõigi liikmesriikide õiguskaitseorganitel õigus nõuda teises liikmesriigis asutatud teenuseosutajalt ebaseadusliku sisu eemaldamist nii enda jurisdiktsioonis, mitme liikmesriigi kui ka kogu EL piires. Käesoleva eelnõu artikli 14 lõike 1 kohaselt on teenuseosutajalt lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu eemaldamise nõudmise õigus kogu EL piires üksnes teenusepakkuja asukohaliikmesriigi pädeval õiguskaitseorganil. Vajab selgitamist, miks on praegusel juhul otsustatud teha erand DSA määrusest ja terroristliku 2 veebisisu leviku tõkestamise (TCO) määrusest, kus piiriüleste eemaldamiskorralduse tegemise õigus on antud kõigi liikmesriikide pädevatele õiguskaitseorganitele. Isikutevahelise side teenuse osutajate ja internetiühenduse teenuse osutajate kohustuste osas on oluline tagada kooskõla GDPRi ja ePrivaatsuse direktiiviga (mis oh hetkel ülevaatamisel ja muutmisel), millest tehakse käesoleva määrusega erand artiklite 5 punktide 1 ja 3 (side konfidentsiaalsus) ning artikli 6 punkt 1 (kasutajatega seotud liiklusandmed). Eelnõu läbiraakimisel tuleb tagada, et ePrivaatsuse direktiivi (ülevõetud elektroonilise side seadusega) üldnormide ja käesolevas valdkondlikus õigusaktis sätestatud erinormide vahel ei oleks vastuolusid. Laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamise ja selle vastu võitlemise määrusest tulenevad isikutevahelise side teenuse osutajatele ja internetiühenduse teenuse osutajatele ulatuslikud hoolsuskohustused ebaseadusliku sisu tuvastamisel, teavituskohustus (artiklid 12 ja 13), selle info säilitamisel ning läbipaistvuskohustused kasutajate teavitamisel</p>	
15.	<p>Määruse kohaldamisalasse hõlmatud vahendusteenuste osutajate, isikutevahelise side teenuse osutajate ja internetiühenduse teenuse osutajate suhtes tuleb lähtuda piiratud vastutuse ja päritoluriigi põhimõttest. Määruse eelnõus vahendusteenuste osutajatele kehtestatavad nõuded peavad arvesse võtma vahendusteenuste osutajate erirolli ning vahendajate tegelikku teadmist nende kaudu vahendatavast sisust ning võimekust antud teavet muuta või selle avalikkusega või teiste kasutajatega jagamise sekkuda. Vahendusteenuse osutaja tegevus piirdub üldjuhul kolmandate osapoolte pakutava teabe edastamise või salvestamisega, mis on olemuselt tehniline ja automaatne. Taolisel juhul ei ole vahendusteenuse osutajal edastatava või salvestatava teabe kohta üldiselt teadmisi ega ka kontrolli ebaseadusliku teabe veebi jõudmise üle. Selliselt peaks vahendusteenuste osutajatele, sealhulgas digiplatvormidele kohalduma piiratud vastutuse printsiip. Toetame piiratud vastutuse põhimõtte säilimist, mille kohaselt ei tohiks vahendusteenuse osutajat lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu kättesaadavaks tegemise eest kriminaalkorras vastutusele võtta juhul kui ta lapsi seksuaalselt kuritarvitavast teabest teada saades kõnealuse teabe kiiresti kõrvaldab või sellele juurdepääsu tõkestab. Vahendusteenuse osutajad ei tohiks olla lapsi seksuaalselt kuritarvitava teabe kättesaadavaks tegemise eest vastutavad ka juhul, kui neile on väljastatud avastamiskorraldus, kuid nad ei ole suutnud tehniliste meetmete abil kogu lapsi seksuaalselt kuritarvitavat teavet</p>	<p>Osaliselt arvestatud (VV seisukohad 5.17 ja 5.18)</p>

	<p>tuvastada ja eemaldada või sellele juurdepääsu tõkestada. Eelnõu artikkel 19 välistab vahendusteenuste osutajate, isikutevahelise side teenuse osutajate ja internetiühenduse teenuse osutajate vastutuse üksnes juhul, kui nad täidavad heas usus antud määruses sätestatud kohustusi. Antud määruse rikkumine ei tohiks kaasa tuua vahendusteenuste osutajate, isikutevahelise side teenuse osutajate ja internetiühenduse teenuse osutajate kriminaalkorras lapsporno levitamise eest vastutusele võtmist, kuna isegi parimaid pingutusi tehes ning kõige kõrgetasemelisemaid tehnilisi lahendusi kasutades ei ole teenusepakkujatel võimalik tagada, et teenusekasutajad ei kuritarvita nende teenust laste seksuaalseks väärkohtlemiseks. Vastutus laste seksuaalse kuritarvitamise eest peaks jääma kasutajatele, kes lapspornot üles laevad või lapsi seksuaalselt ahvatlevad. Ühtlasi peaks määrus toetama vahendusteenuste osutajate võimalikku vabatahtlikku tegevust lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu eemaldamisel või sellele juurdepääsu tõkestamisel. Pelgalt vabatahtlike meetmete rakendamist ei peaks tõlgendama selliselt, et vahendusteenuse osutaja 3 on ebaseaduslikust teabest tegelikult teadlik. Määrus saab õigusselguse loomisega toetada ettevõtjate vastutustundlikku käitumist. Digiteenuste arengu tagatiseks on nende teenuste piiriülene vaba liikumine. Läbirääkimiste käigus tuleb tagada, et käesolev määrus oleks kooskõlas e-kaubanduse direktiivist tuleneva ja DSA määruses kinnitatud siseturu ehk päritoluriigi põhimõttega, millega tagatakse, et infoühiskonna teenuste järelevalve peaks toimuma tegevuse lähtekohas. Läbirääkimiste käigus on oluline tagada, et määruse eelnõu järelevalvemehhanism oleks kooskõlas päritoluriigi põhimõttega ehk määrusest tulenevate nõuete järelevalvepädevus jääks asukohariigile.</p>	
16.	<p>Määruse kohaldamisalasse hõlmatud vahendusteenuste osutajate, isikutevahelise side teenuse osutajate ja internetiühenduse teenuse osutajate suhtes tuleb lähtuda üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõttest. Määruse läbirääkimiste käigus ei tohi kehtestada vahendusteenuste osutajatele kohustust jälgida kogu teenuse kaudu edastatavat või üldsusele levitatavat sisu, et tuvastada ja eemaldada lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu. Antud kohustus on vastuolus e-kaubanduse direktiivis sätestatud, ePrivaatsuse direktiivis ja DSA määruses kinnitatud üldise jälgimiskohustuse kehtestamise keelu põhimõttega, mille kohaselt ei ole vahendusteenuse osutajatel, isikutevahelise side teenuse osutajatel ja internetiühenduse teenuse osutajatel kohustust üldiselt aktiivselt otsida ebaseaduslikku sisu ega ebaseaduslikule tegevusele viitavaid asjaolusid. Üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõte keelab liikmesriikidel kehtestada teenuseosutajale üldist kohustust jälgida teavet, mida ta edastab või talletab, või aktiivselt otsida fakte või asjaolusid, mis viitavad ebaseaduslikule tegevusele. Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et üldise jälgimiskohustuse keeluga on vastuolus meetmed, mis seisnevad selles, et teenuseosutajat kohustatakse seadma ainult tema enda kulul sisse filtreerimissüsteemid, mis tähendavad üldist ja alalist jälgimist, et hoida ära mis tahes tulevane rikkumine. 1 DSA määruse läbirääkimiste käigus selgitati, et üldise jälgimiskohustuse kehtestamise keeld ei piira spetsiifilisi jälgimiskohustusi, tingimusel et</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.11)

<p>need vastavad proportsionaalsuse ja vajalikkuse põhimõtetele, on kooskõlas tingimustega, mis on sätestatud mis tahes asjakohases liidu õiguses, sealhulgas hartas, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Liidu Kohus, ning kõnealuse sisu ebaseaduslikkus on kindlaks tehtud kohtu poolt või on ilmselge, kuivõrd see ei kohusta vahendusteenuse osutajat seda konkreetset sisu sõltumatult hindama. Ühtlasi ei mõjuta üldise jälgimiskohustuse keeld ametiasutuste korraldusi kooskõlas siseriiklike õigusaktidega vastavalt käesolevas määruses kehtestatud tingimustele. Sellised korraldused ei tohiks seisneda selles, et teenuseosutajalt nõutakse, et ta kehtestaks üksnes omal kulul filtreerimissüsteemi, mis hõlmab üldist ja püsivat järelevalvet, et vältida mis tahes tulevasi rikkumisi. Sellised korraldused võivad siiski kohustada veebimajutusteenuse pakkuja eemaldama teavet, mida ta talletab ja mille sisu on identne või samaväärne varem ebaseaduslikuks tunnistatud teabe sisuga, või tõkestama juurdepääsu sellele teabele, olenemata sellest, kes selle teabe säilitamist taotles, tingimusel et asjaomase teabe jälgimine ja otsimine piirdub teabega, mis on nõuetekohaselt kindlaks määratud korralduses, nagu eelnevalt tuvastatud rikkumisega seotud isiku nimi, rikkumise tuvastamise asjaolud ja sisu, mis tunnistati ebaseaduslikuks, ning see ei kohusta veebimajutusteenuse osutajat viima läbi selle sisu sõltumatut hindamist, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Liidu Kohus. 1 Scarlet Extended, C-70/10, punktid 36–40, SABAM, C-360/10, punktid 34–38 4 Eelnõu artikli 1 lõike 3 punkti c kohaselt ei mõjuta käesolev määrus DSA määruse kohaldumist, mistõttu kohalduvad DSA määrusest tulenevad infoühiskonna vahendusteenuste osutajate põhimõtted, sealhulgas üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõte. Oleme seisukohal, et artiklis 7 sätestatud avastamiskorraldused on üldise jälgimiskohustuse keeluga vastuolus, kuna vahendusteenuse osutajad ja isikutevahelise side teenuse osutajad peaksid enda kulul kasutusele võtma automatiseeritud süsteemi, et võrrelda enda sisu andmebaasides oleva sisuga ning tuvastada ebaseaduslikku sisu. Pädevad ametiasutused võivad vahendusteenuste osutajatelt nõuda kindla ebaseadusliku sisu eemaldamist või sellele juurdepääsu blokeerimist, nt kindla foto- või videomaterjali eemaldamist, tingimusel et teenuseosutaja ei pea läbi viima sisu iseseisvat hindamist. Eelnõu artikli 10 lõikes 1 on sätestatud avaldamiskorralduse saanud teenuseosutajale automaatse filtreerimissüsteemi installimise ja kasutusele võtmise kohustus, et tuvastada lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu. Ametiasutused ei saa nõuda, et vahendusteenuse osutaja kehtestaks üksnes omal kulul filtreerimissüsteemi, mis hõlmab üldist ja püsivat järelevalvet, et vältida mis tahes tulevasi rikkumisi. Seega ei saa ametiasutused kohustada teenusepakkujaid looma filtreerimissüsteemi, et võrrelda kogu enda sisu andmebaaside vastu, et tuvastada võimalikku ebaseaduslikku sisu. Spetsiifiliste jälgimiskorraldustega saab nõuda üksnes konkreetse sisu eemaldamist, mille ebaseaduslikkus on tuvastatud ametiasutuse või kohtu poolt. Spetsiifiliste jälgimiskorraldustega ei saa nõuda uue lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu tuvastamist, mis pole eelnevalt ametiasutuse või kohtu poolt ebaseaduslikuks tunnistatud. Igal juhul pole võimalik</p>	
---	--

	teenuseosutajalt nõuda, et ta viiks ise läbi sisu ebaseaduslikkuse hindamise.	
17.	<p>Õigusselguse saavutamiseks ning määruse ühetaoliseks rakendamiseks tuleb täpsustada ja piiritleda teenuse osutajatele ette nähtud kohustused ja vastutus. Läbirääkimiste käigus tuleb tagada, et teenuseosutajatele kehtestatavad kohustused oleksid sobivad, vajalikud ja proportsionaalsed. Vahendusteenuste ja isikutevahelise side teenuse kasutajatele peab jääma sobivate meetmete valikuõigus. Läbirääkimiste käigus tuleb tagada, et kohustuste kohaldamisala määramisel vahendusteenuste osutajate eristamiseks sätestatavad kriteeriumid oleksid asjakohased ja põhjendatud ning hoiaksid ära ebavõrdse kohtlemise teenuseosutajate vahel. Nõuded peavad kehtima nende ettevõtjate ja teenuste suhtes, mis on vajalikud konkreetse eesmärgi saavutamiseks ja seda ettevõtjaid võimalikult vähe koormaval viisil. Näiteks võib teenuse iseloomust tulenevalt soovimatu mõju avaldumise tõenäosus olla väike ja sellest tulenevalt meetme kehtestamine olla põhjendamatu. Või ei pruugi pelgalt teenuseosutaja suurus määrata selle teenuse osutamisel tekkivat soovimatut mõju, mistõttu toetame riskipõhist lähenemist, et teenuseosutajatel on eelkõige kohustus ise hinnata riske enda teenusel laste seksuaalseks kuritarvitamiseks ning võtta vajalikke, asjakohaseid ja proportsionaalseid meetmeid antud riski vähendamiseks. Eelnõu artiklis 4 lõikes 1 on loetletud kolm varianti, mida vahendusteenuse osutaja ja isikutevahelise side teenuse osutaja peab kasutusele võtma, et vähendada riski, et tema teenust võidakse kasutada lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu edastamiseks või avalikustamiseks, sealjuures on märgitud, et teenuseosutaja peab loetelust kasutusele võtma mõned või kõik kolm varianti. Oleme seisukohal, et teenuseosutajatele peab jääma õigus otsustada kasutusele võetavate riski vähendamise meetmete valiku üle, võttes arvesse antud sisuga kokkupuutumise riske ja ulatust ning seda, millist mõju see avaldab kolmandate isikute õigustele. Vahendusteenuse osutajatele ja isikutevahelise side teenuse osutajale peab jääma valikuvabadus, milline asjakohane, tõhus ja proportsionaalne erimeede tuleks kehtestada lapsi 5 seksuaalselt kuritarvitava sisu kindlakstegemiseks ja eemaldamiseks või sellele juurdepääsu blokeerimiseks. Riski vähendamise meetmete võtmise nõudega ei saa vahendusteenuse pakkujatele kehtestada automaatsete vahendite kasutamise kohustust, ega üldist kohustust jälgida teavet, mida nad edastavad või talletavad, ega üldist kohustust otsida aktiivselt ebaseaduslikule tegevusele viitavaid fakte või asjaolusid, kuna see oleks vastuolus eespool kirjeldatud üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõttega. Seega peab olema välistatud ametiasutuste õigus kohustada vahendusteenuste pakkujaid võtma kasutusele automaatseid sisumodereerimise vahendeid, et tuvastada lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu ning automatiseeritud mehhanismide kasutusele võtmine peab jääma teenusepakkujatele vabatahtlikuks. Eelnõuga teenuseosutajatele kehtestatavad kohustused peavad olema sobivad, vajalikud ja proportsionaalsed. Eelnõu kohaselt on laps alla 18-aastane füüsiline isik ja lapskasutaja alla 17-aastane füüsiline isik. Eestis on laste seksuaalse enesemääramise vanusepiir 16 aastat, millest noorema</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.16)

isikuga suguuhtesse astumine või muu sugulise iseloomuga teo toimepanemine või seksuaalne ahvatlemine on kuriteona karistatav. Tegemist ei ole kuriteoga, kui täisealise isiku ja neljateist- kuni kuueteistaastase isiku vanusevahe ei ole suurem kui viis aastat. Eelnõu kohaselt kuulub eemaldamisele või blokeerimisele üksnes ebaseaduslik sisu, mis kujutab endast laste seksuaalset kuritarvitamist ehk seksuaalse enesemääramise east noorema isiku seksuaalset ahvatlemist, kusjuures isikute vahel on ületatud lubatud viieaastane vanusevahe. Kui seksuaalse enesemääramise iga ei ole rikutud, siis on tegemist seadusliku sisuga, mille eemaldamine või millele juurdepääsu blokeerimine oleks isikute põhiõigustega vastuolus. Isikutevaheliste sõnumiteenuste osutajatel on äärmiselt keeruline kontrollida, kas kahe isiku vaheline suhtlus kujutab endast lapse seksuaalset ahvatlemist ning on seega ebaseaduslik. Antud erasõnumivahetuse ulatusliku jälgimise ja kontrollimise õigus piirab oluliselt lapskasutajate õigust privaatsusele ja eraelu kaitsele, sõnumisaladusele, sõna- ja väljendusvabadusele ning seksuaalsele eneseteostusele. Eelnõu kohaselt on pädeval asutusel võimalik väljastada teenusepakkuja le artiklis 7 sätestatud avastamiskorraldus ka siis, kui lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu varasemalt teenusest tuvastatud ei ole, kuid on olemas tõendid, et taolist sisu on esinenud teistes samalaadsetes teenustes. Teenusepakkuja le avastamiskorralduse väljastamine enne kui on tuvastatud, et teenusepakkuja poolt kasutusele võetud riski vähendamise meetmed ei toimi ning konkreetses teenuses esineb ebaseaduslik sisu, ei ole proportsionaalne ega põhjendatud. Eelnõud välja töötades on seadusandja juba hinnanud, et majutusteenustel või erasõnumiteenustel on eriline risk lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu edastamiseks või avalikustamiseks. Seega on antud teenused juba iseenesest kõrge riskiga, mistõttu võib pädev asutus sisuliselt sätestada avastamiskorralduse kõigile taolistele teenusepakkujatele, kui nad ei ole riski vähendamise meetmena juba kasutusele võtnud automaatset filtreerimissüsteemi. Eelnevast tulenevalt kallutab eelnõu teenuseosutajaid kasutama ebaseadusliku sisu tuvastamiseks automaatseid sisutuvastussüsteeme, mis on vastuolus üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõttega. Eelnõust tulenevate ajaliselt piiritletud kohustuste puhul ei ole selge, kuidas tagatakse teenuseosutajatele õigusselgus ja õiguskindlus, et ametivõimud ei saa neid lõpmatult korraldusega kohustada antud meetmeid kasutusele võtma. Algatuse artikli 7 alusel on pädeval asutusel õigus avastamiskorraldusega nõuda automaatsete filtreerimissüsteemide kasutuselevõtmist maksimaalselt 12 või 24 kuuks sõltuvalt tuvastatava sisu liigist. Algatuse artikli 16 kohaselt võib pädev asutus blokeerimiskorraldusega nõuda internetiühenduse teenuse 6 pakkujalt kõigi teatud EL poolt hallatavas nimekirjas olevate lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu sisaldavate domeeninimedele blokeerimist maksimaalselt 5 aastaks. Eelnõus pole täpsustatud, millega tagatakse meetmete võtmise vajaduse lõppemine pärast korralduses sätestatud tähtaja saabumist. Ühtlasi pole eelnõus välistatud peale esimese korralduse tähtaja saabumist uue korralduse väljastamist. Seega on risk, et pädevad asutused võivad korraldusega

	meetmete võtmist aina uuesti nõuda ning korralduse alusel võetavatest ajutistest meetmetest tekivad püsivad kohustused, mis on vastuolus õigusselguse, õiguskindluse ja ettenähtavuse põhimõtetega. Eelnõus tuleb piirata samale teenuseosutajale mitmete järjestikuste korralduste andmise õigust. Kui eelnõus on soov kehtestada teenuseosutajatele püsivad hoolsuskohustused, et vältida ebaseadusliku sisu edastamist või avalikustamist nende teenuste kaudu, siis tuleks antud kohustused ka seaduses sä	
18.	Määrus ei tohi ebaproportsionaalselt piirata õigust kasutada digiteenuseid anonüümselt ning tuua kaasa kasutajatele enda vanuse teenusepakkuja avaldamise kohustuse digiteenuste kasutamiseks. Eelnõuga kehtestatakse isikutevaheliste le sideteenuste (artikkel 4 lõige 3) ja rakendusepoodidele (artikkel 6 lõige 1 punkt c) vanuse tuvastamise ja vanuse hindamise meetmete kasutusele võtmise kohustus. Nii kahjustavad eelnõust tulenevad kohustused vahendusteenuste osutajatele ja isikutevaheliste le sideteenuste osutajatele õigust kasutada digiteenuseid anonüümselt ning kohustavad teenusekasutajatel avaldama platvormidele enda vanust või sünniaega, et teha kindlaks, et tegemist ei ole lapskasutajaga. Eelnõuga ei tohi kehtestada vahendusteenuste osutajatele ja isikutevaheliste le sideteenuste osutajatele üldist kohustust piirata oma teenuste anonüümsust kasutamist. Kooskõlas võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega ning selleks, et vältida isikuandmete kuritarvitamist, peaks kasutajatel olema õigus kasutada teenuseid anonüümselt. Digiteenuste anonüümselt kasutamise õigus võimaldab kasutajatel kaitsta end andmete liigse kogumise eest digiteenuste pakkuja poolt, et neid profileerida ning neile reklaami suunata. Ühtlasi suureneb taolisel juhul andmelekete ja privaatsusõiguse oluliste riivete risk. Anonüümsuse kaitse on oluline osa nii sõnavabaduse kui ka eraelu puutumatuse õiguse kaitsmisel. Anonüümsus võimaldab inimestel end väljendada ilma kättemaksuhirmuta. See võimaldab nn „vilepuhujatel“ endast teada anda ja üksikisikud avaldada interneti jututubades oma sisemisi mureküsimusi mitmesugustes küsimustes. Samuti võimaldab see kasutajatel lihtsalt liituda igasuguste aruteludega, mida nad muidu võiksid vältida. Eelnõus tuleb ette näha üksnes teadaolevate lapskasutajate kaitse, kes on ise või kelle seaduslik esindaja on digiteenuse pakkuja avaldanud, et tegemist on alaealisega, mistõttu peaksid kohalduma alaealiste seksuaalse kuritarvitamise eest kaitsmiseks võetavad meetmed. Eelnõu ei tohi viia tulemuseni, kus mis tahes digiteenuse kasutamiseks on vajalik end usaldusväärsel viisil identifitseerida, nt ID-kaardiga autentides, ning digiteenuse le ulatuslikke isikuandmeid jagada, et teenusepakkuja oleks võimalik kontrollida, et tegemist pole alaealisega.	Arvestatud osaliselt (VV seisukoht 5.14) Toetame privaatsust vähem riivavate vanuse tuvastamise tehnoloogiatega kasutuselevõttu, kus teenusepakkuja vanuse tuvastab usaldusväärsel viisil kolmas osapool, edastades konkreetsele teenusepakkuja le üksnes teabe, kas tegemist on lapskasutajaga või mitte.
19.	Me ei pea põhjendatuks ametiasutuste õigust edastada vahendusteenuste osutajatele teavitusi iseseisvaks hindamiseks ja vabatahtlikuks kaalumiseks. Eelnõu artiklite 32 ja 49 lõike 2 kohaselt võivad ametiasutused edastada vahendusteenuste osutajatele teavitusi võimalikult laste seksuaalsest kuritarvitamisest nende enda vabatahtlikuks hindamiseks ja kaalumiseks, kas sisu eemaldada või	Arvestatud (VV seisukoht 5.16)

	<p>sellele juurdepääs blokeerida. Ametiasutustele teavituste edastamise õigus tähendab, et põhimõtteliselt saavad nad saata teenuseosutajale nii mittesiduvaid teavitusi kui väljastada siduvaid korraldusi. Peame seda põhjendamatuks, kuivõrd korralduste väljastamise õigusega ametiasutused ei tohiks teenuseosutajale delegeerida sisu ebaseaduslikkuses veendumise kohustust ja vastutust. See muu hulgas koormaks põhjendamatult teenuseosutajat ega tagaks ebaseadusliku sisu tõhusat eemaldamist. Ühtlasi vähendab see teenuseosutajate õiguskindlust, kuna kui hiljem leitakse, et sisu oli ebaseaduslik, siis võidakse teenusepakkujat lugeda sisu eest vastutavaks, kuna tal oli ebaseaduslikust sisust tegelik teadmine. Iseseisvate päringute läbiviimine teenusepakkujate poolt vähendab ka ohvrite kaitset ning õigusi menetluses, kuna alaealiste võimaliku seksuaalse kuritarvitamise asjaolusid selgitavad välja teenusepakkujad, kellel pole alaealiste seksuaalkuritegude ohvrite kohtlemiseks vajalikke teadmisi ega oskusi.</p>	
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium: 20.09.2022 seisukohad		
20.	<p>Peame oluliseks läbirääkimiste käigus tagada vahendusteenuste osutajatele ja isikutevahelise side teenuse osutajatele kehtiva regulatsiooni koherentsus, proportsionaalsus ja selgus. Vahendusteenuse osutajate vastutuse ja kohustuste osas on oluline tagada kooskõla digiteenuste määrusega (DSA), millega kehtestatakse kõigile vahendusteenuste osutajatele kohalduvad üldnormid. Eelnõu läbirääkimistel tuleb tagada, et digiteenuste määruse üldnormide ja käesolevas valdkondlikus õigusaktis sätestatud erinormide vahel ei oleks vastuolusid. Digiteenuste määrusest tulenevad majutusteenuste pakkujatele ulatuslikud hoolsuskohustused ebaseadusliku sisu tuvastamisel ning läbipaistvuskohustused kasutajate teavitamisel. Erinevad õigusaktid sätestavad samasisulisi kohustusi, mistõttu on oluline tagada, et kohustuste vahel ei oleks vastuolusid või põhjendamatu erisusi. Taolisel juhul peaksid teenusepakkujad erinevat liiki ebaseadusliku sisu käsitlemiseks võtma kasutusele erinevad mehhanismid, tehes lisakulutusi mehhanismide väljatöötamisele ning töös hoidmisele. Eelnõu artikkel 12 lõige 3 sätestab kohustuse luua kasutajatele ligipääsetav, eakohane ja kasutajasõbralik teavituse mehhanism, mis võimaldab kasutajatel teavitada võimalikest laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumitest. Samasuguse ebaseaduslikust sisust teavitamise mehhanismi loomise kohustus tuleneb ka DSA määruse artiklist 14 lõikest 1, mistõttu on ebaselge, kas teenusepakkujal on kohustus luua kaks erinevat mehhanismi, millest üks on võimalikust lapsi seksuaalselt kuritarvitavast ning teine ülejäänud sisust teavitamiseks. Dubleerivate mehhanismide loomise ning nende kaudu tulevate teavituste menetlemise kohustus on teenusepakkujale lisakoormus ja -kulu. Ühtlasi tekitavad erinevad teavituse mehhanismid teenusekasutajates ebaselgust, kuna neil pole võimalik olla kindel, kas nad on edastanud oma teavituse õigesse kohta. 2 (8) Samas valesse kohta teavituse tegemisel võib teavituse menetlemine viibida ega saada prioriteetsust, mis taolisele sisule muidu võiks osaks saada. DSA määruse artiklist 15 tuleneb majutusteenuse pakkujatele kohustus kasutajat teavitada tema</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.16)

	<p>loodud sisu nähtavuse mis tahes piiramisest. Käesoleva eelnõu artikli 12 lõike 2 kohaselt tuleb kasutajat lapsi seksuaalselt kuritarvitava materjali piiramisest teavitada üksnes juhul kui EL keskus ei ole teavitamist ära keelanud. Ühtlasi erineb kahe artikli alusel kasutajale sisu piiramisel antava informatsiooni sisu. Seega tekib teenusepakkuja l teatud liiki ebaseadusliku sisu käsitlemisel erirežiimi loomise kohustus oodata enne kasutajate teavitamist ära võimuorganite nõusolek, mis tekitab teenusepakkujale lisakoormust ja -kulu. DSA määruse artikli 8 lõike 1 kohaselt on kõigi liikmesriikide õiguskaitseorganitel õigus nõuda teises liikmesriigis asutatud teenuseosutajalt ebaseadusliku sisu eemaldamist nii enda jurisdiktsioonis, mitme liikmesriigi kui ka kogu EL piires. Käesoleva eelnõu artikli 14 lõike 1 kohaselt on teenuseosutajalt lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu eemaldamise nõudmise õigus kogu EL piires üksnes teenusepakkuja asukohaliikmesriigi pädeval õiguskaitseorganil. Vajab selgitamist, miks on praegusel juhul otsustatud teha erand DSA määrusest ja terroristliku veebisisu leviku tõkestamise (TCO) määrusest, kus piiriüleste eemaldamiskorralduse tegemise õigus on antud kõigi liikmesriikide pädevatele õiguskaitseorganitele. Isikutevahelise side teenuse osutajate ja internetiühenduse teenuse osutajate kohustuste osas on oluline tagada kooskõla GDPRi ja ePrivaatsuse direktiiviga (mis on hetkel ülevaatamisel ja muutmisel EL määruseks), millest tehakse käesoleva määrusega erand artiklite 5 punktide 1 ja 3 (side konfidentsiaalsus) ning artikli 6 punkt 1 (kasutajatega seotud liiklusandmed). Eelnõu läbirääkimistel tuleb tagada, et ePrivaatsuse direktiivi (ülevõetud elektroonilise side seadusega) üldnormide ja käesolevas valdkondlikus õigusaktis sätestatud erinevuste vahel ei oleks vastuolusid. Laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamise ja selle vastu võitlemise määrusest tulenevad isikutevahelise side teenuse osutajatele ja internetiühenduse teenuse osutajatele ulatuslikud hoolsuskohustused ebaseadusliku sisu tuvastamisel, teavituskohustus (artiklid 12 ja 13), selle info säilitamisel ning läbipaistvuskohustused kasutajate teavitamisel.</p>	
21.	<p>Määruse kohaldamisalasse hõlmatud vahendusteenuste osutajate ja isikutevahelise side teenuse osutajate suhtes tuleb lähtuda piiratud vastutuse ja päritoluriigi põhimõttest. Määruse eelnõus vahendusteenuste osutajatele kehtestatavad nõuded peavad arvesse võtma vahendusteenuste osutajate erirolli ning vahendajate tegelikku teadmist nende kaudu vahendatavast sisust ning võimekust antud teavet muuta või selle avalikkusega või teiste kasutajatega jagamise sekkuda. Vahendusteenuse osutaja tegevus piirdub üldjuhul kolmandate osapoolte pakutava teabe edastamise või salvestamisega, mis on olemuselt tehniline ja automaatne. Taolisel juhul ei ole vahendusteenuse osutajal edastatava või salvestatava teabe kohta üldiselt teadmisi ega ka kontrolli ebaseadusliku teabe veebi jõudmise üle. Selliselt peaks vahendusteenuste osutajatele, sealhulgas digiplatvormidele kohalduma piiratud vastutuse printsiip. Toetame piiratud vastutuse põhimõtte säilimist, mille kohaselt ei tohiks vahendusteenuse osutajat lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu kättesaadavaks tegemise eest kriminaalkorras vastutusele võtta juhul</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.18)

	<p>kui ta lapsi seksuaalselt kuritarvitavast teabest teada saades kõnealuse teabe kiiresti kõrvaldab või sellele juurdepääsu tõkestab. Vahendusteenuse osutajad ei tohiks olla lapsi seksuaalselt kuritarvitava teabe kättesaadavaks tegemise eest vastutavad ka juhul, kui neile on väljastatud avastamiskorraldus, kuid nad ei ole suutnud tehniliste meetmete abil kogu lapsi seksuaalselt kuritarvitavat teavet tuvastada ja 3 (8) eemaldada või sellele juurdepääsu tõkestada. Eelnõu artikkel 19 välistab vahendusteenuste osutajate ja isikutevahelise side teenuse osutajate vastutuse üksnes juhul, kui nad täidavad heas usus antud määruses sätestatud kohustusi. Antud määruse rikkumine ei tohiks kaasa tuua vahendusteenuste osutajate ja isikutevahelise side teenuse osutajate kriminaalkorras lapsporno levitamise eest vastutusele võtmist, kuna isegi parimaid pingutusi tehes ning kõige kõrgetasemelisemaid tehnilisi lahendusi kasutades ei ole teenusepakkujatel võimalik tagada, et teenusekasutajad ei kuritarvita nende teenust laste seksuaalseks väärkohtlemiseks. Vastutus laste seksuaalse kuritarvitamise eest peaks jääma kasutajatele, kes lapspornot üles laevad või lapsi seksuaalselt ahvatlevad. Ühtlasi peaks määrus toetama vahendusteenuste osutajate võimalikku vabatahtlikku tegevust lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu eemaldamisel või sellele juurdepääsu tõkestamisel. Pelgalt vabatahtlike meetmete rakendamist ei peaks tõlgendama selliselt, et vahendusteenuse osutaja on ebaseaduslikust teabest tegelikult teadlik. Määrus saab õigusselguse loomisega toetada ettevõtjate vastutustundlikku käitumist. Digiteenuste arengu tagatiseks on nende teenuste piiriülene vaba liikumine. Läbirääkimiste käigus tuleb tagada, et käesolev määrus oleks kooskõlas e-kaubanduse direktiivist tuleneva ja DSA määruses kinnitatud siseturu ehk päritoluriigi põhimõttega, millega tagatakse, et infoühiskonna teenuste järelevalve peaks toimuma tegevuse lähtekohas. Läbirääkimiste käigus on oluline tagada, et määruse eelnõu järelevalvemehhanism oleks kooskõlas päritoluriigi põhimõttega ehk määrusest tulenevate nõuete järelevalvepädevus jääks asukohariigile</p>	
22.	<p>Määruse kohaldamisalasse hõlmatud vahendusteenuste osutajate suhtes tuleb lähtuda üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõttest. Selle kohustuse täitmisega seondvalt tuleb vältida võimalust tekitada tagauksi otspunktkrüpteerimise lahendustesse. Määruse läbirääkimiste käigus ei tohi kehtestada vahendusteenuste osutajatele kohustust jälgida kogu teenuse kaudu edastatavat või üldsusele levitatavat sisu, et tuvastada ja eemaldada lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu. Antud kohustus on vastuolus e-kaubanduse direktiivis sätestatud, ja DSA määruses kinnitatud üldise jälgimiskohustuse kehtestamise keelu põhimõttega, mille kohaselt ei ole vahendusteenuse osutajatel kohustust üldiselt aktiivselt otsida ebaseaduslikku sisu ega ebaseaduslikule tegevusele viitavaid asjaolusid. Üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõtte keelab liikmesriikidel kehtestada teenuseosutajale üldist kohustust jälgida teavet, mida ta edastab või talletab, või aktiivselt otsida fakte või asjaolusid, mis viitavad ebaseaduslikule tegevusele. Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et üldise jälgimiskohustuse keeluga on vastuolus meetmed, mis seisnevad selles, et teenuseosutajat kohustatakse seadma</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.11)

<p>ainult tema enda kulul sisse filtreerimissüsteemid, mis tähendavad üldist ja alalist jälgimist, et hoida ära mis tahes tulevane rikkumine. 1 DSA määruse läbirääkimiste käigus selgitati, et üldise jälgimiskohustuse kehtestamise keeld ei piira spetsiifilisi jälgimiskohustusi, tingimusel et need vastavad proportsionaalsuse ja vajalikkuse põhimõtetele, on kooskõlas tingimustega, mis on sätestatud mis tahes asjakohases liidu õiguses, sealhulgas hartas, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Liidu Kohus, ning kõnealuse sisu ebaseaduslikkus on kindlaks tehtud kohtu poolt või on ilmselge, kuivõrd see ei kohusta vahendusteenuse osutajat seda konkreetset sisu sõltumatult hindama. Ühtlasi ei mõjuta üldise jälgimiskohustuse keeld ametiasutuste korraldusi kooskõlas siseriiklike õigusaktidega vastavalt käesolevas määruses kehtestatud tingimustele. Sellised korraldused ei tohiks seisneda selles, et teenuseosutajalt nõutakse, et ta kehtestaks üksnes omal kulul filtreerimissüsteemi, mis hõlmab 1 Scarlet Extended, C-70/10,, punktid 36–40, SABAM, C-360/10, punktid 34–38 4 (8) üldist ja püsivat järelevalvet, et vältida mis tahes tulevase rikkmise. Sellised korraldused võivad siiski kohustada veebimajutusteenuse pakkujat eemaldama teavet, mida ta talletab ja mille sisu on identne või samaväärne varem ebaseaduslikuks tunnistatud teabe sisuga, või tõkestama juurdepääsu sellele teabele, olenemata sellest, kes selle teabe säilitamist taotles, tingimusel et asjaomase teabe jälgimine ja otsimine piirdub teabega, mis on nõuetekohaselt kindlaks määratud korralduses, nagu eelnevalt tuvastatud rikkmisega seotud isiku nimi, rikkmise tuvastamise asjaolud ja sisu, mis tunnistati ebaseaduslikuks, ning see ei kohusta veebimajutusteenuse osutajat viima läbi selle sisu sõltumatut hindamist, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Liidu Kohus. Eelnõu artikli 1 lõike 3 punkti c kohaselt ei mõjuta käesolev määrus DSA määruse kohaldumist, mistõttu kohalduvad DSA määrusest tulenevad infoühiskonna vahendusteenuste osutajate põhimõtted, sealhulgas üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõte. Oleme seisukohal, et artiklis 7 sätestatud avastamiskorraldused on üldise jälgimiskohustuse keeluga vastuolus, kuna vahendusteenuse osutajad ja isikutevahelise side teenuse osutajad peaksid enda kulul kasutusele võtma automatiseeritud süsteemi, et võrrelda enda sisu andmebaasides oleva sisuga ning tuvastada ebaseaduslikku sisu. Pädevad ametiasutused võivad vahendusteenuste osutajatelt nõuda kindla ebaseadusliku sisu eemaldamist või sellele juurdepääsu blokeerimist, nt kindla foto- või videomaterjali eemaldamist, tingimusel et teenuseosutaja ei pea läbi viima sisu iseseisvat hindamist. Eelnõu artikli 10 lõikes 1 on sätestatud avaldamiskorralduse saanud teenuseosutajale automaatse filtreerimissüsteemi installimise ja kasutusele võtmise kohustus, et tuvastada lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu. Ametiasutused ei saa nõuda, et vahendusteenuse osutaja kehtestaks üksnes omal kulul filtreerimissüsteemi, mis hõlmab üldist ja püsivat järelevalvet, et vältida mis tahes tulevase rikkmise. Seega ei saa ametiasutused kohustada teenusepakkujaid looma filtreerimissüsteemi, et võrrelda kogu enda sisu andmebaaside vastu, et tuvastada võimalikku ebaseaduslikku sisu. Spetsiifiliste jälgimiskorraldustega saab nõuda</p>	
---	--

	<p>üksnes konkreetse sisu eemaldamist, mille ebaseaduslikkus on tuvastatud ametiasutuse või kohtu poolt. Spetsiifiliste jälgimiskorraldustega ei saa nõuda uue lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu tuvastamist, mis pole eelnevalt ametiasutuse või kohtu poolt ebaseaduslikuks tunnistatud. Igal juhul pole võimalik teenuseosutajalt nõuda, et ta viiks ise läbi sisu ebaseaduslikkuse hindamise. Hetkel kehtib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1232, mille pp 25 kohaselt on „[o]tspunktkrüpteerimine [...] tähtis vahend, mille ga tagatakse kasutajate, sealhulgas laste side turvalisus ja konfidentsiaalsus. Kuritahtlikud kolmandad isikud võivad igasugust vähem ranget krüpteerimist kuritarvitada. Seetõttu ei tohiks käesoleva määrusega sätestatud ühelgi juhul tõlgendada otspunktkrüpteerimist keelava või nõrgendavana.“. Eelnõu artikliga 88 tunnistatakse määrus 2021/1232 kehtetuks. See omakorda võimaldab avastamiskorralduse andmisega tekitada teenuseosutajatele kohustuse, millega minnakse mööda otspunktkrüpteerimise kasutamisest ning võimaldab sõnumite jmt kommunikatsiooni ulatuslikku jälgimist (vt ka eelnõu pp 26). Antud erasõnumivahetuse ulatusliku jälgimise ja kontrollimise õigus piirab oluliselt kasutajate õigust privaatsusele ja eraelu kaitsele, sõnumisaladusele, sõna- ja väljendusvabadusele ning seksuaalsele eneseteostusele. Lisaks tekitab see ohtliku tendentsi Euroopa õigusruumis, kuna tekitab krüpteeringutele tagauste loomise nõude võimaluse. See omakorda suurendab küberintsidentide toimumise tõenäosust, kuna taolise juurdepääsu olemasolu nõ kutsuks küberkurjategijaid otsima võimalusi, et saada juurdepääsu ka muule vahetatavale infole. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamuses nr 04/2022 ollakse taoliste tagauste loomise vastu 5 (8) ning leitakse, et eelnõu tekitab erinevaid riske privaatsusele ja elektroonilise kommunikatsiooni turvalisusele</p>	
23.	<p>Õigusselguse saavutamiseks ning määruse ühetaoliseks rakendamiseks tuleb täpsustada ja piiritleda teenuse osutajatele ette nähtud kohustused ja vastutus. Läbirääkimiste käigus tuleb tagada, et teenuseosutajatele kehtestatavad kohustused oleksid sobivad, vajalikud ja proportsionaalsed. Vahendusteenuste ja isikutevahelise side teenuse kasutajatele peab jääma sobivate meetmete valikuõigus. Läbirääkimiste käigus tuleb tagada, et kohustuste kohaldamisala määramisel vahendusteenuste osutajate eristamiseks sätestatavad kriteeriumid oleksid asjakohased ja põhjendatud ning hoiaksid ära ebavõrdse kohtlemise teenuseosutajate vahel. Nõuded peavad kehtima nende ettevõtjate ja teenuste suhtes, mis on vajalikud konkreetse eesmärgi saavutamiseks ja seda ettevõtjaid võimalikult vähe koormaval viisil. Näiteks võib teenuse iseloomust tulenevalt soovimatu mõju avaldumise tõenäosus olla väike ja sellest tulenevalt meetme kehtestamine olla põhjendamatu. Või ei pruugi pelgalt teenuseosutaja suurus määrata selle teenuse osutamisel tekkivat soovimatut mõju, mistõttu toetame riskipõhist lähenemist, et teenuseosutajatel on eelkõige kohustus ise hinnata riske enda teenusel laste seksuaalseks kuritarvitamiseks ning võtta vajalikke, asjakohaseid ja proportsionaalseid meetmeid antud riski vähendamiseks. Eelnõu artiklis 4 lõikes 1 on loetletud kolm varianti, mida vahendusteenuse</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.3 ja 5.16)

<p>osutaja ja isikutevahelise side teenuse osutaja peab kasutusele võtma, et vähendada riski, et tema teenust võidakse kasutada lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu edastamiseks või avalikustamiseks, sealjuures on märgitud, et teenuseosutaja peab loetelust kasutusele võtma mõned või kõik kolm varianti. Oleme seisukohal, et teenuseosutajatele peab jääma õigus otsustada kasutusele võetavate riski vähendamise meetmete valiku üle, võttes arvesse antud sisuga kokkupuutumise riske ja ulatust ning seda, millist mõju see avaldab kolmandate isikute õigustele. Vahendusteenuse osutajatele ja isikutevahelise side teenuse osutajale peab jääma valikuvabadus, milline asjakohane, tõhus ja proportsionaalne erimeede tuleks kehtestada lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu kindlakstegemiseks ja eemaldamiseks või sellele juurdepääsu blokeerimiseks. Riski vähendamise meetmete võtmise nõudega ei saa vahendusteenuse pakkujatele kehtestada automaatsete vahendite kasutamise kohustust, ega üldist kohustust jälgida teavet, mida nad edastavad või talletavad, ega üldist kohustust otsida aktiivselt ebaseaduslikule tegevusele viitavaid fakte või asjaolusid, kuna see oleks vastuolus eespool kirjeldatud üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõttega. Seega peab olema välistatud ametiasutuste õigus kohustada vahendusteenuste pakkujaid võtma kasutusele automaatseid sisumodereerimise vahendeid, et tuvastada lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu ning automatiseeritud mehhanismide kasutusele võtmine peab jääma teenusepakkujatele vabatahtlikuks. Eelnõuga teenuseosutajatele kehtestatavad kohustused peavad olema sobivad, vajalikud ja proportsionaalsed. Eelnõu kohaselt on laps alla 18-aastane füüsiline isik ja lapskasutaja alla 17-aastane füüsiline isik. Eestis on laste seksuaalse enesemääramise vanusepiir 16 aastat, millest noorema isikuga suguuhtesse astumine või muu sugulise iseloomuga teo toimepanemine või seksuaalne ahvatlemine on kuriteona karistatav. Tegemist ei ole kuriteoga, kui täisealise isiku ja neljateist- kuni kuueteistaastase isiku vanusevahe ei ole suurem kui viis aastat. Eelnõu kohaselt kuulub eemaldamisele või blokeerimisele üksnes ebaseaduslik sisu, mis kujutab endast laste seksuaalset kuritarvitamist ehk seksuaalse enesemääramise east noorema isiku seksuaalset 2 Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus nr 04/2022, punktid 96-102. Kättesaadav: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/edpb-edps-joint-opinion/edpb-edps-joint-opinion042022-proposal_en 6 (8) ahvatlemist, kusjuures isikute vahel on ületatud lubatud viieaastane vanusevahe. Kui seksuaalse enesemääramise iga ei ole rikutud, siis on tegemist seadusliku sisuga, mille eemaldamine või millele juurdepääsu blokeerimine oleks isikute põhiõigustega vastuolus. Isikutevaheliste sõnumiteenuste osutajatel on äärmiselt keeruline kontrollida, kas kahe isiku vaheline suhtlus kujutab endast lapse seksuaalset ahvatlemist ning on seega ebaseaduslik. Antud erasõnumivahetuse ulatusliku jälgimise ja kontrollimise õigus piirab oluliselt lapskasutajate õigust privaatsusele ja eraelu kaitsele, sõnumisaladusele, sõna- ja väljendusvabadusele ning seksuaalsele eneseteostusele. Eelnõu kohaselt on pädeval asutusel võimalik väljastada teenusepakkuja le artiklis 7 sätestatud avastamiskorraldus ka siis, kui lapsi seksuaalselt</p>	
--	--

	<p>kuritarvitavat sisu varasemalt teenusest tuvastatud ei ole, kuid on olemas tõendid, et taolist sisu on esinenud teistes samalaadsetes teenustes. Teenusepakkujale avastamiskorralduse väljastamine enne kui on tuvastatud, et teenusepakkuja poolt kasutusele võetud riski vähendamise meetmed ei toimi ning konkreetses teenuses esineb ebaseaduslik sisu, ei ole proportsionaalne ega põhjendatud. Eelnõud välja töötades on seadusandja juba hinnanud, et majutusteenustel või erasõnumiteenustel on eriline risk lapsi seksuaalselt kuritarvitava sisu edastamiseks või avalikustamiseks. Seega on antud teenused juba iseenesest kõrge riskiga, mistõttu võib pädev asutus sisuliselt sätestada avastamiskorralduse kõigile taoliste teenusepakkujatele, kui nad ei ole riski vähendamise meetmena juba kasutusele võtnud automaatset filtreerimissüsteemi. Eelnevast tulenevalt kallutab eelnõu teenuseosutajaid kasutama ebaseadusliku sisu tuvastamiseks automaatseid sisutuvastussüsteeme, mis on vastuolus üldise jälgimiskohustuse keelu põhimõttega. Eelnõust tulenevate ajaliselt piiritletud kohustuste puhul ei ole selge, kuidas tagatakse teenuseosutajatele õigusselgus ja õiguskindlus, et ametivõimud ei saa neid lõpmatult korraldusega kohustada antud meetmeid kasutusele võtma. Algatuse artikli 7 alusel on pädeval asutusel õigus avastamiskorraldusega nõuda automaatsete filtreerimissüsteemide kasutuselevõtmist maksimaalselt 12 või 24 kuuks sõltuvalt tuvastatava sisu liigist. Algatuse artikli 16 kohaselt võib pädev asutus blokeerimiskorraldusega nõuda internetiühenduse teenuse pakkujalt kõigi teatud EL poolt hallatavas nimekirjas olevate lapsi seksuaalselt kuritarvitavat sisu sisaldavate domeeninimede blokeerimist maksimaalselt 5 aastaks. Eelnõus pole täpsustatud, millega tagatakse meetmete võtmise vajaduse lõppemine pärast korralduses sätestatud tähtaja saabumist. Ühtlasi pole eelnõus välistatud peale esimese korralduse tähtaja saabumist uue korralduse väljastamist. Seega on risk, et pädevad asutused võivad korraldusega meetmete võtmist aina uuesti nõuda ning korralduse alusel võetavatest ajutistest meetmetest tekivad püsivad kohustused, mis on vastuolus õigusselguse, õiguskindluse ja ettenähtavuse põhimõtetega. Eelnõus tuleb piirata samale teenuseosutajale mitmete järjestikuste korralduste andmise õigust. Kui eelnõus on soov kehtestada teenuseosutajatele püsivad hoolsuskohustused, et vältida ebaseadusliku sisu edastamist või avalikustamist nende teenuste kaudu, siis tuleks antud kohustused ka seaduses sätestada, et oleks võimalik hinnata nende kohustuste seaduslikkust ja proportsionaalsust.</p>	
24.	<p>Määrus ei tohi ebaproportsionaalselt piirata õigust kasutada digiteenuseid anonüümselt ning tuua kaasa kasutajatele enda vanuse teenusepakkujale avaldamise kohustuse digiteenuste kasutamiseks. Eelnõuga kehtestatakse isikutevaheliste le sideteenustele (artikkel 4 lõige 3) ja rakendusepoodidele (artikkel 6 lõige 1 punkt c) vanuse tuvastamise ja vanuse hindamise meetmete kasutusele võtmise kohustus. Nii kahjustavad eelnõust tulenevad kohustused vahendusteenuste osutajatele ja isikutevaheliste le sideteenuste osutajatele õigust kasutada digiteenuseid anonüümselt ning 7(8) kohustavad teenusekasutajatel avaldama platvormidele enda</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.14)

	<p>vanust või sünniaega, et teha kindlaks, et tegemist ei ole lapskasutajaga. Eelnõuga ei tohi kehtestada vahendusteenuste osutajatele ja isikutevahelistele sideteenuste osutajatele üldist kohustust piirata oma teenuste anonüümset kasutamist. Kooskõlas võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega ning selleks, et vältida isikuandmete kuritarvitamist, peaks kasutajatel olema õigus kasutada teenuseid anonüümset. Digiteenuste anonüümset kasutamist õigus võimaldab kasutajatel kaitsta end andmete liigse kogumise eest digiteenuste pakkujate poolt, et neid profileerida ning neile reklaami suunata. Ühtlasi suureneb taolisel juhul andmelekete ja privaatsusõiguse oluliste riivete risk. Anonüümsuse kaitse on oluline osa nii sõnavabaduse kui ka eraelu puutumatuse õiguse kaitsmisel. Anonüümsus võimaldab inimestel end väljendada ilma kättemaksuhirmuta. See võimaldab nn „vilepuhujatel“ endast teada anda ja üksikisikud avaldada interneti jututubades oma sisemisi mureküsimusi mitmesugustes küsimustes. Samuti võimaldab see kasutajatel lihtsalt liituda igasuguste aruteludega, mida nad muidu võiksid vältida. Eelnõus tuleb ette näha üksnes teadaolevate lapskasutajate kaitse, kes on ise või kelle seaduslik esindaja on digiteenuse pakkujale avaldanud, et tegemist on alaealisega, mistõttu peaksid kohalduma alaealiste seksuaalse kuritarvitamise eest kaitsmiseks võetavad meetmed. Eelnõu ei tohi viia tulemuseni, kus mis tahes digiteenuse kasutamiseks on vajalik end usaldusväärsel viisil identifitseerida, nt ID-kaardiga autentides, ning digiteenusele ulatuslikke isikuandmeid jagada, et teenusepakkujal oleks võimalik kontrollida, et tegemist pole alaealisega</p>	
25.	<p>Me ei pea põhjendatuks ametiasutuste õigust edastada vahendusteenuste osutajatele teavitusi iseseisvaks hindamiseks ja vabatahtlikuks kaalumiseks. Eelnõu artiklite 32 ja 49 lõike 2 kohaselt võivad ametiasutused edastada vahendusteenuste osutajatele teavitusi võimalikust laste seksuaalsest kuritarvitamisest nende enda vabatahtlikuks hindamiseks ja kaalumiseks, kas sisu eemaldada või sellele juurdepääs blokeerida. Ametiasutustele teavituste edastamise õigus tähendab, et põhimõtteliselt saavad nad saata teenuseosutajale nii mittesiduvaid teavitusi kui väljastada siduvaid korraldusi. Peame seda põhjendamatuks, kuivõrd korralduste väljastamise õigusega ametiasutused ei tohiks teenuseosutajale delegeerida sisu ebaseaduslikkuses veendumise kohustust ja vastutust. See muu hulgas koormaks põhjendamatuult teenuseosutajat ega tagaks ebaseadusliku sisu tõhusat eemaldamist. Ühtlasi vähendab see teenuseosutajate õiguskindlust, kuna kui hiljem leitakse, et sisu oli ebaseaduslik, siis võidakse teenusepakkujat lugeda sisu eest vastutavaks, kuna tal oli ebaseaduslikust sisust tegelik teadmine. Iseseisvate päringute läbiviimine teenusepakkujate poolt vähendab ka ohvrite kaitset ning õigusi menetluses, kuna alaealiste võimaliku seksuaalse kuritarvitamise asjaolusid selgitavad välja teenusepakkujad, kellel pole alaealiste seksuaalkuritegude ohvrite kohtlemiseks vajalikke teadmisi ega oskusi.</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.16)

Sotsiaalministeerium		
<p>Sotsiaalministeerium tervitab ja toetab seda olulist algatust EL tasandil. Laste seksuaalne väärkohtlemine internetis on levinud ja tõsine laste õigusi kahjustav probleem, mille lahendamiseks või ka leevendamiseks ei piisa vaid siseriiklikest meetmetest. Need kuriteod pannakse sageli toime riikideüleselt ja lahendused peavad seega ka olema riikideülesed vähemalt osaliselt. Järgnevalt toome välja mõned tähelepanekud ja murekohad, mis määruse ettepanekuga tutvudes tekkisid. Muus osas saame valitud lähenemistega nõustuda, kuigi kogu määruse tekst tuleb kahtlemata veel detailidesliikmesriikidega läbi arutada, sest määruse rakendamisel oleks nii sotsiaalne kui rahaline mõju.</p>		
26.	<p>Määruse pealkiri on Laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamist ja selle vastu võitlemist käsitlev määrus / Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL laying down rules to prevent and combat child sexual abuse. Leiame, et pealkiri võiks olla täpsem ja selgemalt viidata, et reguleeritakse väärkohtlemise vastast võitlust veebikeskkonnas. Kuigi seksuaalne väärkohtlemine veebikeskkonnas moodustab ühe märkimisväärse osa laste seksuaalsest väärkohtlemisest, toimub seksuaalne väärkohtlemine ka väljaspool veebikeskkonda ja sellest sõltumata. Samas määrus ei tegele seksuaalse väärkohtlemise ennetamise ja selle vastu võitlemisega selle kõigis vormides ja kontekstides. Määruse art 1 defineerib ka määruse skoobina online child sexual abuse. Seega võib jääda pealkirjast vale mulje, samuti võib see pärssida seksuaalselt väärkohtlemist laiemalt (sh offline) käsitlevate õigusaktide kehtestamist tulevikus</p>	Võetud teadmiseks
27.	<p>Artikkel 2 (j) defineerib lapskasutaja: ‘child user’ means a natural person who uses a relevant information society service and who is a natural person below the age of 17 years. Lapskasutaja vanus (alla 17a) on erinev samas artiklis defineeritud lapse vanusest (alla 18a), viimane on ka üldtunnustatud lapse määratlus (sh ÜRO lapse õiguste konventsioonis). Tekib küsimus mis põhjusel on lapskasutaja vanus erinev ja kui see on taotluslik, kas see ei tekita edaspidi segadust?</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.2)
28.	<p>Määruse järgi saab olulised ülesanded siseriiklik koordineeriv asutus (coordinating authority, peamised nõuded artiklites 25-32). Sellel on väga laiad pädevused alates teenuseosutajate riskiaruannete ja leevendusmeetmete piisavuse hindamisest kuni taotluste esitamiseni kohtule vms asutusele teenuseosutajale määruste/ettekirjutuste tegemiseks. Selleks on vajalikud ka vastavad kompetentsid. Eriti tuleb arvestada artikkel 26 (2) e) nõuet, et koordineerival asutusel ei tohi olla muid ülesandeid seksuaalse väärkohtlemisega võitlemisel, mis ilmselt Eesti kontekstis (võib-olla ka teistes riikides) võib tähendada uue asutuse loomist. Alternatiivina saab anda vastavad ülesanded mõnele asutusele väljaspool Sotsiaalministeeriumi ja Siseministeeriumi haldusala, kes ei ole varem laste seksuaalse väärkohtlemise teemadega tegelenud, mis ei pruugi olla kuigi palju lihtsam ülesanne võrreldes uue asutuse loomisega. See nõuab ettevalmistusi ja vastava kompetentsi ülesehitamist. Riigi tasandil tuleks vastavaid võimalusi ja alternatiive hinnata juba praegu, sh vastavate spetsialistide koolitamise vajadust, ning asuda tegema ettevalmistusi, arvestades mh, et määrus hakkab kehtima 6 kuud pärast jõustumist.</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.6)
29.	<p>Artikkel 6 (1) b kohustab rakenduste poode piirama ohustavate rakenduste kättesaadavust lastele. Eeldatavasti esineb paljude</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.4)

	<p>levinud suhtlusrakenduste puhul oht laste väärkohtlemiseks (teadaolevalt toimubki laste peibutamine ja ärakasutamine veebis n-ö tavaliste ja laialt kasutatavate rakenduste kaudu), mis tuleb seega riskihinnangus esile tuua, aga jääb ebaselgeks, kas selle tulemusena soovitakse keelata nende rakenduste kasutamine kõigil lastel (alla 18a)? Ja seda sõltumata teenusepakkuja võetud riski leevendamise meetmetest kõigi laste või teatud vanuserühmade osas? Määruse kohaselt on küll tingimuseks significant risk, aga ka tõsist ohtu saab arvatavasti mingite meetmetega leevendada, samas seda võimalust sätte sõnastus justkui ette ei näe. Kokkuvõttes praeguses sõnastuses ei näi see olevat proportsionaalne meede.</p>	
30.	<p>Rakenduste poodide puhul teeme ettepaneku panna neile kohustuseks silmatorkaval moel teavitada suurema riskiga rakenduste allalaadimisel rakendusega kaasnevatest ohtudest, nii et see oleks rakenduse allalaadimisel nähtav ja arusaadav nii lapsele kui ka lapsevanemale. Kuigi juba täna on paljude suhtlusrakenduste kasutamisel vanusepiirang (nt 13a), kasutavad neid ka nooremad lapsed ja seda sageli oma vanemate teadmisel ja nõusolekul, kes ei pruugi lapsele rakendust lubades teadvustada sellega kaasnevaid ohte seksuaalse väärkohtlemise osas.</p>	Võetud teadmiseks
31.	<p>Artiklid 7 ja 8 (detection orders). Kuigi toetame sisuliselt seda ettepanekut, mis aitab jõustada teenuseosutajatele määrusega pandud kohustusi, tuleb Eesti kontekstis kaaluda kohtute või muu asutuse võimekust teha määrusi/ettekirjutusi teenuseosutajale riskide hindamise ja detailse tegevuskava kehtestamise kohta. Kui seda ülesannet asub täitma kohtu asemel mõni administratiivasutus, peab see määruse kohaselt olema erinev asutus riiklikust koordineerivast asutusest, aga sisuliselt sarnaste kompetentsidega, et taolisi riskihindamisi läbi viia, analüüsida ja detailse tegevuskava osas korraldusi anda. Riigi tasandil tuleks juba praegu asuda läbi mõtlema, milline see asutuste struktuur Eestis saaks olema (ja saab olla), vajadusel seejärel kujundada seisukoht nende sätete osas. Võib-olla oleks ülemäärase halduskoormuse vältimiseks asjakohane paluda mingeid erandeid Eestile ja/või väikeriikidele, nt võimaldada neid ülesandeid täita samal asutusel, kehtestades samas vajalikud meetmed otsuste sõltumatuse tagamiseks.</p>	Arvestatud (VV mõjuhinnang 4.2)
32.	<p>Artikkel 21 (2) – selle sõnastus tuleks üle vaadata, sest hetkel jääb antud lõiget lugedes veidi segaseks, kas ohvri abistamise kohustus on riiklikul asutusel või EL keskasutusel. Hilisemad lõiked küll toovad selgust, et abistamise kohustus on EL keskasutusel riikliku asutuse kaudu. Jääb küsimus, kas riikliku asutuse roll on vaid teabe ja küsimuste-vastuste vahendamine ohvri ja EL keskasutuse vahel? Samas asub ohver siiski konkreetses riigis ja võib vajada kohapeal esmast (ka psühhosotsiaalset) abi seoses oma päringute ja artiklis kirjeldatud protsessidega, mida EL keskasutus ei saa pakkuda. Samas ei ole meie arusaamise järgi ülesannet ohvrit kohapeal abistada pandud ka riiklikule koordineerivale asutusele, ega ka kohustust ohver vajadusel (psühhosotsiaalse) abi juurde suunata</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.5)

MTÜ Lastekaitse Liit

MTÜ Lastekaitse Liit tänab veel kord Siseministeeriumi kaasamise eest arvamuse avaldamiseks Euroopa Komisjoni määruse ettepaneku laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks kohta. Käesolev arvamus sisaldab juba eelnevalt esitatut, millele oleme täiendavalt tähelepanekuid lisanud.

Positiivne on, et kõnesoleva määruse eelnõu eesmärk on luua ühtne raamistik Euroopa Liidu liikmesriikidele võitlemaks tulemusrikkamalt laste seksuaalse väärkohtlemise vastu virtuaalkeskkonnas. Eelnõuga soovitakse luua ühtne raamistik riigi ja ettevõtjate vahelises koostöös võitlemaks laste seksuaalse väärkohtlemise vastu võrgus. Eelnõuga seatakse infoühiskonna teenuse pakkujatele (veebimajutusteenuse pakkujad, isikutevahelise sideteenuse pakkujad) kohustused laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava sisu vastu võitlemisel, riskihinnangute koostamisel ning riskide maandamisel meetmete võtmise kaudu. Eelnõu koostajad on selle selgitavas osas toonud ära Euroopa Liidu poliitikadokumendid, millega kooskõlas määruse eelnõu on, sh laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust käsitlev direktiiv (2011/92/EL) ja Euroopa Liidu strateegia Parem internet lastele.

Lapse seksuaalne väärkohtlemine on lapse heaolu, tervist ja arengut kahjustav tegu, mis jätab jälje kogu eluks. Seksuaalne väärkohtlemine on lapse kaasamine seksuaalsesse tegevusse, mille sisust ta ei saa täielikult aru, millele ta ei ole võimeline andma adekvaatset nõusolekut, ning mis astub üle seadustest või ühiskonna sotsiaalsetest normidest. Väärkohtlemine ei eelda kehalist kontakti ja selle kahjulik mõju ei olene üksnes kehalisest kontaktist.

Digitehnoloogia ja internet on lihtsustanud laste seksuaalse väärkohtlemise jäädvustamist, levitamist ja selle kättesaadavust. Selline tegevus rikub lapse õigusi ja on seadusega keelatud. Taolise materjali valmistamiseks kasutatud laps on ohver, kelle tervist ja väärikust on julmalt kuritarvitatud. Kahjuks tähendab videote ja piltide veebis ringlemine lapse seksuaalset väärkohtlemist üha uuesti ja uuesti. Samuti esineb risk, et laste seksuaalset väärkohtlemist esitavat pildimaterjali fantaasiate rahuldamiseks tarbiv täiskasvanu võib säärase käitumise üle kanda ka reaalsusesse.

Lapsed ja noored on aktiivsed interneti- ja digitaalsete tehnoloogiate kasutajad. Laste uudishimu, eelarvamuste puudumine ja tehnoloogiline valmidus võivad nad viia olukorda, mille mõistmiseks ja tõlgendamiseks ei ole neil veel täielikke oskusi. Laps võib leida sisu, mis on talle häiriv ning paneb teda muretsema, või teda võidakse juhtida kahjuliku suhte või tegevuseni. Interneti võimalusi vastastikuseid suhteid luua kasutavad ära ka sellised isikud, kelle eesmärk on astuda lapse või noorega seksuaalsesse kontakti.

33.	<p>Üldised meetmed</p> <p>Tähelepanekud:</p> <p>a) Regulaatsiooni ettepaneku artikkel 2 sisaldab dokumendis kasutatavate mõistete/definitsioonide loetelu. Lõik (i) lk 42, selgitab, et „laps“ on iga alla 18-aastane füüsiline isik, kuid järgnev lõik (j) samal leheküljel selgitab, et „laps kasutaja“ on iga alla 17-aastane füüsiline isik. Jääb selgusetuks, millest selline erisus „lapse“ ja „laps kasutaja“ suhtes. Lapse õiguste konventsioon määratleb, et laps on iga alla 18-aastane isik, sarnaselt määratleb ka last ka Eesti Vabariigi seadusandlus ning sellest tulenevalt oleks ka „laps kasutaja“ iga alla 18-aastane füüsiline isik.</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.2)
34.	<p>Infoühiskonna teenuste pakkujate kohustused laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamisel ja selle vastu võitlemisel internetis</p> <p>Eelnõuga seatakse infoühiskonna teenuse pakkujatele (veebimajutusteenuse pakkujad, isikutevahelise sideteenuse pakkujad) kohustused laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava sisu vastu võitlemisel, riskihinnangute koostamisel ning riskide maandamisel vajalike meetmete kasutusele võtmise kaudu.</p>	Arvestatud (VV seisukohad 5.3, 5.4, 5.16)

	<p>Hetkel on olukord liikmesriikides erinev, enamasti põhineb laste seksuaalset väärkohtlemist esitava materjali tuvastamine veebimajutusteenuse ja isikutevahelise sideteenuse pakkuja teenustes, sellest asjaomaste asutuste teavitamine ja eemaldamine vabatahtlikkusel. Eesti Vabariigi Infoühiskonna teenuse seaduse kohaselt ei ole teenuse osutajal jälgimiskohustust teabe osas, mida ta vaid edastab või millele juurdepääsu pakub, mida ta edastamise eesmärgil ajutiselt vahemällu salvestab või teenuste kasutaja jaoks talletab, samuti ei ole tal kohustust otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid.</p> <p>Samas on eelpool nimetatud seaduse kohaselt teenuse osutaja kohustatud viivitamata teatama järelevalvet teostavale pädevale ametisikule teenuste kasutaja võimalikust ebaseaduslikust tegevusest või pakutavast teabest.</p> <p>Tähelepanekud:</p> <p>b) Kuna eelnõu paneb veebimajutusteenuse ja isikute vahelise sideteenuse pakkujatele uusi kohustusi, sh võimalike riskide ilmne mise võimaluse hindamine, siis on oluline sellest vastavaid ettevõtteid eelnevalt aegsasti informeerida ja pakkuda vastavaid teavitusüritusi ja koolitusi nende teadlikkuse ja võimekuse tõstmiseks.</p> <p>c) Erinev seadusandlus põhjustab erisusi võimaliku laste seksuaalset väärkohtlemist esitava materjali hindamisel. Näiteks on EV karistusseadustiku kohaselt keelatud pildi- või mistahes muus vormis materjal, mis esitab nooremat kui 14-aastast last erootilises situatsioonis. Kuid selline regulatsioon ei kehti kõigis liikmesriikides. See võib põhjustada nt taolise sisuga teate defineerimist EL-i tasandil ebakorrektselt ehk vigaseks, kuid siseriiklikult on see seadusega keelatud sisu.</p> <p>d) Määruse eelnõuga seatakse veebimajutuse ja isikute vahelist suhtlust võimaldavate teenuste pakkujatele kohustus riskihindamisel võtta arvesse ka vanuse määratlemiseks vajaliku funktsiooni olemasolu ja kättesaadavust või sellise funktsiooni lisamist. Mitmed teenusepakkujad on lahendanud olukorra hetkel sel viisil, et veebikeskkonda sisenemiseks piisab kasutajal, klõpsates vastavasse lahtrisse, vaid kinnitada, et ta on 18aastane. Selline lahendus ei võimalda kasutaja tegelikku vanust hinnata.</p> <p>Millised lahendused saaksid olema toimivad arvestades kasutaja põhiõiguste kaitset? Nt isikukoodi kasutamine sel otstarbel võib kaasa tuua põhjendamatut isikuõiguste kaitse riivet.</p>	
35.	<p>Koordineeriv asutus</p> <p>Eelnõu seab liikmesriigile kohustuse asutada/luua pädev asutus koordineerimaks ja jõustamaks eelnõuga püstitatud kohustuste kvaliteetset rakendamist. Hetkel on Infoühiskonna teenuse seaduse kohaselt Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, kes teostab riiklikku järelevalvet teenuse osutaja kohta antavale teabele sätestatud nõuete järgimise üle.</p> <p>Tunnustades ühtse raamistiku loomise vajadust, on vajalik riigi tasandil hinnata käesoleva eelnõu valguses, milline saab eelnõus ettenähtud kohustusi ja vastutust arvestades olema sõltumatu koordineeriv asutus (Coordinating Authority) või asutused. Eelnõuga</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.6)

	<p>ettenähtud kohustuste elluviimiseks peaks kõnesoleva asutuse käsutuses olema arvestatav ressurss nii töötajate kui tehnilise varustatuse osas. Tehniliste lahenduste kasutamine veebimajutusteenuste ja isikutevahelise sideteenuse pakkujate teenuste võimalike väärkasutuse leidmiseks ja identifitseerimiseks ei välista kindlasti inimefaktorit sisu hindamisel. Praktika (sh Lastekaitse Liidu poolt pakutava vihjeliini teenuse praktika) on näidanud, et tehnilised lahendused, mis kasutavad kindlaks määratud indikaatoreid võivad sellest hoolimata tuua esile sisu, mis oma olemuselt ei ole ebaseaduslik.</p> <p>Kuna internet ei tunne riigipiire, siis on koostöö liikmesriikide koordineerivate asutuste vahel oluline, seda nii informatsiooni vahetamise, vajadusel uurimistoimingute tegemisel ja ohvrite õiguste kaitseks. Samuti on oluline Euroopa Keskuse poolt loodavasse andmebaasi liikmesriikide poolt identifitseeritud laste seksuaalset väärkohtlemist esitava materjali või laste ahvatlemist puudutava info edastamine.</p> <p>Tähelepanekud:</p> <p>a) Võib tekkida olukord, et regulatsiooni eelnõus ettenähtud korra puhul, kus võrguteenuse pakkuja peab esmalt teavitama EL-i keskust, pikeneb asjaomaste riigisiseste vastavate asutuste reageerimisaeg, sh vajalike menetlustoimingute alustamine, kui tegemist on riigis võrguteenuseid pakkuva ettevõttega.</p> <p>b) Regulatsiooni eelnõu ei sätesta regulatsiooni riigiasutuste, sh õiguskaitseasutuste ja kodanikuühenduste vahel. Hetkel LL-u poolt opereeritava vihjeliini (https://vihjeliin.targaltinternetis.ee) ja PPA koostöö lepingu kohaselt saadab vihjeliin, kui talle saab teatavaks laste seksuaalset väärkohtlemist esitav sisu, mis on majutatud/vahendatud Eestis võrguteenuseid pakkuva ettevõtte teenustes, sellekohase teate PPA poolt määratud kontaktisikule. Senine praktika on näidanud, et koostöö sellisel viisil toimib väga hästi. Kuigi määruse eelnõu ei käsitle kodanikuühiskonna rolli, tekib siiski küsimus, kas regulatsiooni eelnõu sätete valguses peaks PPA teavitama koheselt loodavat EL-i keskust või riigisiselt loodavat koordineerimisasutust?</p>	
36.	<p>Lapse huvid esikohal</p> <p>Oluline on järgida kõigi osapoolte põhiõigusi, kuid igas lapsi puudutavas ettevõtmises tuleb esikohale seada lapse huvid. Hinnatav on, et eelnõus on pööratud tähelepanu ja sätestatud abi ja toetuse meetmed ohvrite õiguste kaitseks ja seksuaalse väärkohtlemise ringi lõpetamiseks identifitseeritud väärkohtlemise materjali eemaldamiseks majutusteenuse ja isikutevahelise sideteenuse pakkujate teenustest. Oluline on toetus ohvritele ja nendest üles laetud materjalide eemaldamine, et lõpetada seksuaalse väärkohtlemise ring. Praktikast on osutunud, et juba eemaldatud materjalid ilmuvad võrku uuesti. Võrguteenuste pakkujatele kättesaadavaks tehtud andmebaas, mis sisaldab teada olevate seksuaalset väärkohtlemist esitavate materjalide tunnuseid, aitab kaasa selle materjali kiirele eemaldamisele, kui see on uuesti võrku laetud.</p> <p>Lapsed ja noored kasutavad suhtlusplatvorme ka endast intiimsete piltide ja videote jagamiseks. Põhjuseks võib olla vajadus tõsta</p>	<p>Arvestatud (VV seisukoht 5.3) ja tähelepanekud võetud teadmiseks.</p>

	<p>enesehinnangut, saada tähelepanu ja suhelda uute inimestega sotsiaalmeedias, aga ka eakaaslaste surve võib mõjutada endast paljastavaid pilte tegema ja neid saatma. Internetis saadatud sõnumid, pildid või videod ei ole aga kunagi tõeliselt privaatsed ega anonüümsed. Isegi kui pilt, video või tekst oli mõeldud ainult ühele inimesele, on see pärast saatmist või postitamist saatja kontrolli alt väljas.</p> <p>Tähelepanekud:</p> <p>a) Peame oluliseks, eristada regulatsiooni eelnõus ettenähtud menetluste puhul kahte situatsiooni, kus esimese puhul on tegu kahe alla 18aastase isiku omavahelises suhtluses jagatud intiimse pildi- ja tekstimaterjaliga, ning teisel juhul, kus toimub sellise materjali edasijagamine ning avalikkusele või suhtlusgrupile kättesaadavaks tegemine.</p> <p>b) Laste huvides on oluline, et suhtlusportaalides on nähtaval kohal teavitusfunktsioon, mille kaudu saab portaalipidajat teavitada, kui kasutajatingimusi on rikutud, sh on toimunud isikust tehtud foto või videomaterjali loata jagamine. Samuti on oluline, et suhtlusportaalide kasutustingimused oleks esitatud ka lapsesõbralikult, kui portaali kasutajatingimused lubavad kasutajateks alla 18-aastaseid. Probleemiks on olnud suurte suhtlusplatvormide puhul pikk ajaline lõtk teavitusele reageerimisel.</p> <p>c) Politsei ja Piirivalveameti, sh veebipolitseinike poolt on märgitud, et sageli pöörduvad nende poole lapsed, kes soovivad, et laste endi poolt endast üles laetud fotod või videod, sh intiimsed, mis on teiste kasutajate poolt edasi jagatud, suhtlusportaalidest eemaldataks. Samuti peab märkima, et veebipolitseinikud on laste hulgas hästi tuntud ning seetõttu nende poole veebis, kuid mitte ainult, ettetulevate probleemide puhul pöörduakse.</p> <p>Määruse eelnõu artikli 20 punkt 1 sätestab, et Euroopa Liidus elavatel isikutel on õigus saada nende elukohajärgse liikmesriigi määratud koordineerivalt asutuselt nende taotluse korral teavet juhtude kohta, kus teatatakse ELi keskusele teadaoleva laste seksuaalset väärkohtlemist esitava materjali (known child sexual abuse material), mis kujutab neid, levitamisest. Artikli 21 punkt 1 ja 2 alusel peab nii veebimajutusteenuste pakkujad kui ka loodav Euroopa Liidu keskus andma taotluse korral mõistlikku abi liidus elavatele isikutele, kes soovivad eemaldada neid kujutavat üht või mitut laste seksuaalset väärkohtlemist esitavat materjali või keelata sellele juurdepääsu. Kui see puudutab lapsealist kasutajat, mil viisil talle eelpool nimetatud võimalused ja ligipääs sellisele teenusele peaks teatavaks saama.</p>	
37.	<p>Kodanikuühiskonna ja riigiasutuste siseriiklik koostöö</p> <p>Lastekaitse Liidu arvates ei ole eelnõus kodanikuühiskonna roll märkimist leidnud. Vaid sissejuhatavas osas lõigus (69) lk 39 on viide, et loodav Euroopa Keskus peab tegema koostööd muuhulgas eri riikide vihjeliine ühendava assotsiatsiooniga INHOPE.</p> <p>INHOPE-il koordineeriva organisatsioonina on aastate pikkune kogemus võitluses internetis toimuva laste seksuaalse väärkohtlemisega. INHOPE ühendab endas hetkeseisuga 50 vihjeliini 44 riigist üle maailma.</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.7)

	<p>Eestis alustas Lastekaitse Liit veebipõhise tasuta teenuse https://vihjeliin.ee pakkumist 2011. aastal. Vihjeliin võimaldab internetikasutajal edastada teavet internetis levivast ebaseadusliku sisuga materjalist – laste seksuaalne väärkohtlemine, laste kaubitsemine (inimkaubandus). Teabe saab edastada anonüümselt ilma isikuandmeid edastamata. Eesti vihjeliin ühines täisliikmena INHOPE-iga 2012.aastal.</p> <p>Möödunud, 2021.aastal sai vihjeliin 893 teadet, millest 484 sisaldas teavet veebikeskkonna kohta, mis esitas laste seksuaalset väärkohtlemist. Valdavas osas oli tegemist avalike veebikeskkondadega, mis olid registreeritud väljaspool Eestit.</p> <p>Lastekaitse Liidul on toimiv koostööleping Politsei- ja Piirivalveametiga (PPA), mille alusel toimub vihjeliini teadete käitlemine ning vastava info edastamine. Juhul, kui ebaseadusliku sisuga materjali asukohariigiks on Eesti, saadetakse vastav teade Politsei- ja Piirivalveameti kontaktisikule. Juhul, kui ebaseadusliku sisuga materjali asukohariigiks ei ole Eesti, kuid asukohariigis on olemas INHOPE assotsiatsiooni kuuluv vihjeliin, edastatakse info ebaseadusliku sisuga veebilehe kohta vastava riigi vihjeliinile INHOPE-i teabevahetussüsteemi kaudu. Juhul, kui ebaseadusliku sisuga materjalide asukohamaaks ei ole Eesti ning asukohamaal ei ole INHOPE assotsiatsiooni kuuluvat kohalikku vihjeliini, edastatakse teade Politsei- ja Piirivalveameti kontaktisikule.</p> <p>Koostöö laste seksuaalse väärkohtlemise vastu võitlemisel internetis on Lastekaitse Liidu poolt opereeritava vihjeliini ja Politsei- ja Piirivalveameti vahel mõlema osapoole vaates hästi toiminud. Lisaks asjakohase teabe edastamisele ja vahetamisele, on toimunud ka konsultatsioonid ning PPA spetsialistide poolt vihjeliini töötajate koolitused.</p> <p>Aastal 2021 said INHOPE-i võrgustikku kuuluvad vihjeliinid kokku 443 705 teadet, mis sisaldas infot laste seksuaalset väärkohtlemist esitava materjali kohta. Ohvritest oli 81% vanuses 3–13 aastat ning 96,35% kõikidest ohvritest olid tüdrukud. INHOPE-i võrgustikku kuuluvate vihjeliinide poolt esitatud teadete alusel eemaldati 72% ebaseaduslikust ehk laste seksuaalset väärkohtlemist esitavast materjalist kolme päeva jooksul internetist.</p> <p>Kindlasti on oluline kõneluste käigus vihjeliinide tegevuse olulisust, kogemust ja panust võitlusse laste seksuaalse väärkohtlemise vastu esile tuua.</p>	
	<p><u>Politsei- ja Piirivalveamet</u></p>	
38.	<p>Positiivsena toome välja veebimajutusteenuse pakkujate ja isikutevahelise side teenuste osutajatele pandud kohustused käituda vastutustundlikult, et nende teenuseid kuritarvitatakse laste seksuaalseks väärkohtlemiseks. Sageli on üksnes neil teenuseosutajatel võimalik sellist väärkohtlemist ennetada ja tõkestada. See avaldub muuhulgas kohustuses hinnata enda pakutava teenuse puhul riski, et seda teenust ei kuritarvitataks laste seksuaalseks väärkohtlemiseks ning riski ilmnemisel võtta vastu meetmed riskide maandamiseks.</p> <p>1. Laste seksuaalne väärkohtlemine internetis hõlmab sageli selliste infoühiskonna teenuste kuritarvitamist, mida pakuvad</p>	Võetud teadmiseks

	<p>liidus teenuseosutajad, kes on asutatud kolmandates riikides. Et tagada käesolevas määruses sätestatud eeskirjade tulemuslikkus ja võrdsed tingimused siseturul, peaksid need eeskirjad kehtima kõigi liidus teenuseid pakkuvate teenuseosutajate (nagu näitab nende sisuline seos liiduga) suhtes, olenemata nende tegevus- või asukohast.</p>	
39.	<p>PPA ei toeta alljärgnevat regulatsioone ja teeb järgmised ettepanekud:</p> <p>Mõistete blokis peab olema lahti selgitatud kõik määruses olevad mõisted, sh:</p> <ol style="list-style-type: none"> Tegevuskoha järgne koordineeriv asutus Pädev asutus Pädev õigusasutus Sõltumatu haldusasutus. <p>Määruse kavandis on aga mõisted määruse artiklite sisutekstis (nt art 25.1, 25.2). Puudub selgus milline on „koordineeriv asutus“ või „määratud koordineeriv asutus“, mis ei ole „peamise tegevuskoha järgne“ koordineeriv asutus (art 37.1). Ehkki artiklid 25-39 (Kordineeriv asutus) näevad ette määruse kohaldamise ja selle nõuete täitmise tagamise sätteid, millede osas on jätkuvalt küsimusi, annavad vaidlused selle asutuse loomise vajalikkusest võimaluse diskuteerida ja aluse edasisteks otsustusteks, kes võiksid olla need asutused, kes on kohased ja pädevad täitma määruse ettepanekus toodut. Sealhulgas, kuidas LR saaks tõhusamalt koordineerida ja arendada koostööd nii riigi siseselt, kuid ka rahvusvaheliselt selleks, et paremini võidelda CSA'ga. LR'le on jäetud vabadus ise otsustada, kas toetada Koordineeriva asutuse loomist riigi siseselt või mitte ning kes on see asutus, kes määruse ettepanekus toodut täitma hakkab.</p> <ol style="list-style-type: none"> Täpsemalt on vaja sätestada millised on juhud, millal tekib vajadus ja kohustus paluda EL keskuselt abi (art 25.7) Artiklis 27.1 b sätestatud õiguse (kontrollida kohapeal kõiki ruume, mida kõnealused teenuseosutajad või muud punktis a osutatud isikud kasutavad eesmärkidel, mis on seotud nende kaubandus-, majandus-, ametialase või kutsetegevusega, või paluda teistel avaliku sektori asutustel seda teha, et uurida käesoleva määruse mis tahes vormis rikkumise kahtlusega seotud teavet, võtta see enda valdusse või teha või saada sellest teabest koopiad, andmekandjast olenemata) puhul on sisuliselt tegemist läbiotsimisega, milleks annab loa kohus. Selles staadiumis ei ole tegemist kriminaalmenetlusega, seega ei haaku säte Eesti siseriikliku kriminaalmenetlusõigusega. Ka artikli 27.1 c (õigus paluda kõnealuste teenuseosutajate töötajatel või esindajatel või muudel punktis a osutatud isikutel anda selgitusi mis tahes teabe kohta, mis on seotud käesoleva määruse kahtlustatava rikkumisega, ning vastused salvestada;) ja d (õigus nõuda teavet, sealhulgas hinnates, kas tuvastamis-, eemaldamis- või blokeerimiskorralduse täitmiseks võetud meetmed vastavad käesoleva määruse nõuetele) sätestatud toimingute puhul on tegemist menetlustoimingute ga kriminaalmenetluses. 	<p>Arvestatud (VV seisukoht 5.2) ja punktid e-j puhul ei ole tegemist käesoleva määruse raames põhimõttelise märkusega ning seetõttu saame edastada selle ettepaneku otse Komisjonile, mitte esitada seda valitsuse ettepanekuna.</p>

	<p>h. Artiklis 29 p 4 on sätestatud pädev õigusasutus, kes lubab või ei luba koordineerival asutusel ajutist piirangut pikendada. Pole arusaadav kes see õigusasutus on. Määruses kohut maintakse iseseisvalt (nt art 22.2).</p> <p>i. Art 36. 1 - kuidas peab käituma üksikisik või õiguskaitseasutus kui ta tuvastab infoühiskonna teenuseid kasutades kas laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali või laste seksuaalsuhte eesmärgil ahvatlemist kujutavat materjali? Kas käesoleval juhul kehtib ka vestluste transkribeerimise nõue?</p> <p>j. Art 36.3 juhul on võimalik, et õiguskaitseasutus saab otse EL keskuselt artikli 48 lõike 3 kohaselt edastatud aruande uue laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali levitamise või laste seksuaalsuhte eesmärgil ahvatlemise kohta? Varasematest sätetest nähtub, et koordineeriv asutus saadab sellise materjali koordineerivale asutusele, kes pärast hindamist edasta materjali õiguskaitseasutusele.</p>	
40.	<p>PPA ei toeta kindlasti eraldi seisva koordineeriva asutuse loomist. Eesti kui väikeriik, ei saa lubada endale veel ühte eraldi seisvat asutust, et tagada art 26.2 nõuete täitmine. Määrus võiks lubada anda pädeva asutuse ülesannete andmist juba olemas oleva(te)le riigiasutustele, kellel on võimalus ja pädevus sätestatud ülesandeid täita. Juhul kui, koordineerivale asutusele pandud ülesannete täitmine saab ülesandeks peamiselt PPA'le (mitmed sätted ei ole täna politsei ülesanded, kuid mitmed oleksid politsei tänast tegevust dubleerivad), tõstab see igal juhul PPA ametniku(e) töökoormust, milliste ülesannete täitmist ei saa panna prefektuuride õlule, vaid tähendab CSA'ga võitlemiseks keskse üksuse (national unit) loomist. Laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavast sisu puudutava (pildi, faili, teksti kujul) on tegemist delikaatse teabega ning tihti teabega, millist täna, NCMEC teabepakettide põhjal analoogiat tuues, vahetatakse Europolit turvalise ja operatiivteabe vahetamiseks mõeldud kanali, Siena, kaudu. Koordineerival asutusel operatiivteabe vahetamise õigust ei ole. Ei ole otstarbekas killustada ja dubleerida teabevahetust erinevate asutuste vahel. PPA võtab täna osa mitmetest Europolit analüüsigruppide tööst, sh AP TWINS, mille peamiseks tegevuseks on võitlus laste seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise vastu.</p>	Arvestatud (VV seisukoht 5.6)
<u>Riigi Infosüsteemi Amet:</u>		
<p>Täname Teid, et kaasasite Riigi Infosüsteemi Ametit Vabariigi Valitsuse seisukohtade kujundamisse määruse ettepanekule laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.</p> <p>Teatame, et Riigi Infosüsteemi Ametil määruse ettepanekule sisulisi kommentaare ega märkusi ei ole. Küll aga väljendame igakülgset valmisolekut olla siseriiklikult toeks ja nõustada osapooli seoses võimalike tehniliste lahendustega, et laste seksuaalset kuritarvitamist kujutavat sisu avastada, maha võtta ja blokeerida, nagu oleme seda teinud terroristliku veebisisu levitamise vastu võitlemise määruse (EL 2021/784) arutelude käigus.</p>		
<u>Riigiprokuratuur</u>		
41.	<p>Prokuratuur tänab Teid võimaluse eest anda arvamus määruse ettepanekule laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.</p>	Võetud teadmiseks

<p>Euroopa Komisjoni 11. mai 2022 määruse ettepaneku eesmärgiks on luua selged eeskirjad koos tingimustega ja kaitsemeetmetega, et tõhusalt ära hoida internetipõhiste teenuste kasutamist laste seksuaalse kuritarvitamise eesmärgil. Uued eeskirjad aitavad ära hoida laste seksuaalse kuritarvitamise jätkumist ja materjali taasilmumist interneti.</p> <p>Prokuratuur toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut. Laste seksuaalse väärkohtlemise vastase võitlusega tuleb tegeleda võrdselt nii kontaktsete kuritegude kui ka digitaalses keskkonnas toime pandud kuritegude puhul. Statistika näitab EL-s tervikuna ja ka Eestis veebis laste vastu toimepandud seksuaalse iseloomuga kuritegude arvu kasvu. Veebis edastatud laste seksuaalse kuritarvitamise materjal on tegelikkuses juba toimunud füüsilise seksuaalse kuritarvitamise tulemus, mida kurjategijad kasutavad ära ka uute ohvrite leidmiseks (minimaalselt seksuaalse ahvatlemise korral).</p> <p>Ettepanekus on välja toodud, et olulist rolli mängivad veebis toime pandud kuritegude avastamise puhul veebiteenusepakkujad ja sideteenuste pakkujad. Sama on korduvalt kogenud ka prokuratuur politseisse laekunud info ja kriminaalasjade puhul. Täna puuduvad selged eeskirjad teenusepakkujatele kui ka kaitsemeetmed. Koostöö rajaneb sisuliselt politsei ja teenusepakkuja vabatahtlikkusel põhineval lepingul ja mingeid kohustusi teenusepakkujatel ei ole. Teenusepakkujad ei ole alati koostööaltid avaldamaks isikute andmeid, kes käitlevad lapsedpornot jms, viidates andmekaitsele, eraelu puutumatusele jne. Nii info saamine, eemaldamine kui ka blokeerimine on üsna kaootiline.</p> <p>Väga paljud suured veebiteenuste pakkujad tegutsevad mitmetes erinevates riikides. Vägaagi põhjendatud oleks ühtse koordineeriva ja kontrolliva EL keskuse loomine lastevastaste veebipõhiste seksuaalkuritegude vastu võitlemiseks. Sellisel juhul kehtiksid riikide üleselt sarnased meetmed ja nõuded. Määruse kehtestamise korral töötataks välja ühtsed meetmed seksuaalse väärkohtlemise piiramiseks, blokeerimiseks ja seejuures arvestataks ka kasutajate isikuandmete kaitsega. Ühtsed reeglid hõlbustaksid teemapõhist infojagamist riikide vahel. 2 (2)</p> <p>EL keskuse loomine peaks abistama ka liikmesriikide õiguskaitseasutusi. Täna on nii tehniline tase kui ka ressurss riigiti väga erinev. Teisalt on keskuse eesmärgiks ka ohvrite kaitse, mis võimaldaks ohvritel veenduda, et tema suhtes internetis liikuvad seksuaalse väärkohtlemise materjalid saavad veebist eemaldatud. Hetkeseis on täna ka Eestis selline, et isegi kui kohtuotsusega konfiskeeritakse ja hävitatakse lapsedpornot sisaldavad andmekandjad, ei saa materjalil kujutatud kannatanu kuidagi olla kindel selles, et temast tehtud videod või pildid ei jää edasi veebiringlusse.</p> <p>Kuna määruse ettepanek on veel ilmselgelt algfaasis ja artiklite arutelu peaks edasiselt jätkuma töörühmades, siis palume prokuratuuri kursis hoida määruse menetluskäiguga ja jagada prokuratuuriga töörühma memosid ja algatuste eestikeelsete versioonide laekumisel võiks need ka prokuratuurile edastada.</p>	
---	--

	Eeltoodust tulenevalt toetab prokuratuur määruse ettepanekut laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.	
<u>Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit</u>		
<p>Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit tänab Siseministeeriumit 26.05.2022 kirjaga nr 5-1/29-1 laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks määruse ettepaneku edastamise eest.</p> <p>Oleme ettepanekuga tutvunud ja anname teada, ITL toetab määruse eesmärki luua selged eeskirjad koos tingimuste ja kaitsemeetmetega, et tõhusalt ära hoida internetipõhiste teenuste kasutamist laste seksuaalse kuritarvitamise eesmärgil. Kuivõrd ettepanekuga reguleeritakse üle Euroopa normistik raporteerimise ja aruandluse kohta, siis ootavad ITL-i liikmed, et kokku lepitakse lihtne ja toimiv lahendus, milles on võimalikult vähe bürokraatiat. Sellisel juhul on laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamine ja selle vastu võitlemine tõhus.</p> <p>Ootame selle ettepaneku edasisi arenguid ja soovime selle menetluses kaasatud olla.</p>		
<u>Häirekeskus:</u>		
<p>Edastasite Häirekeskusele arvamuse andmiseks arvamuse avaldamiseks määruse ettepaneku laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.</p> <p>Häirekeskus toetab meetmeid, mis võetakse laste kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks. Nõustume määruse ettepanekus esitatud meetmetega ning peame neid võrdselt asjakohasteks. Kindlasti vajab tänases ühiskonnas ja IKT valdkonna ülikiire arengu ajastul struktureeritud strateegilist lähenemist ja erilist tähelepanu laste kaitse internetiteenuste kasutamisel.</p>		
<u>Sotsiaalkindlustusamet</u>		
<p>Sotsiaalkindlustusametil ei ole ettepanekuid Euroopa Komisjoni 11.05.2022 avaldatud määruse ettepaneku osas, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks. Sellest olenemata kinnitame, et kui Siseministeeriumil peaks tekkima Vabariigi Valituse seisukohtade kujundamise ettevalmistamise käigus küsimusi, mis puudutavad SKA tegevusvaldkonda, siis oleme valmis viidatud küsimuste osas kaasa mõtlema ja neile vastama.</p>		